

Professionele oordeelsvorming bij kritieke beslismomenten

Inleiding

Professionals die werken met gezinnen waarin sprake is van misbruikend, verwaarlozend of gewelddadig relationeel gedrag, staan regelmatig voor ingewikkelde beslissingen. Binnen deze gezinnen staan gezinsleden soms lijnrecht tegenover elkaar in hun visies en belangen. De beschikbare informatie is geregeld onvolledig, gekleurd of tegenstrijdig. Bovendien hebben de keuzes van professionals vaak grote gevolgen voor de levens van de gezinsleden.

Wanneer professionals voor een ingrijpende keuze staan waarbij de rechten, belangen of wensen van verschillende betrokkenen botsen, is er sprake van een *kritiek beslismoment*. Zulke situaties vragen altijd om zorgvuldige en navolgbare oordeelsvorming, waarin de rechten, belangen en wensen van alle betrokkenen goed worden afgewogen.

In deze module wordt een methode aangereikt die professionals helpt bij het maken van een zorgvuldige afweging wanneer zij voor een kritiek beslismoment staan. De methode ondersteunt het denk- en beslisproces van professionals, door structuur en overzicht te bieden bij het maken van een ingewikkelde afweging. Daarnaast biedt de module een overlegvorm voor professionals en gezinnen. Door gezamenlijk de vragen in deze module te bespreken, werken professionals en betrokkenen toe naar een weloverwogen oordeel over wat het juiste is om te doen bij een kritiek beslismoment.

Want alleen wanneer het oordelen over lastige vraagstukken in het werken aan veiligheid gezamenlijk, herhaaldelijk en zorgvuldig plaatsvindt, wordt er recht gedaan aan alle mensen waarmee en waarvoor de professional werkt.

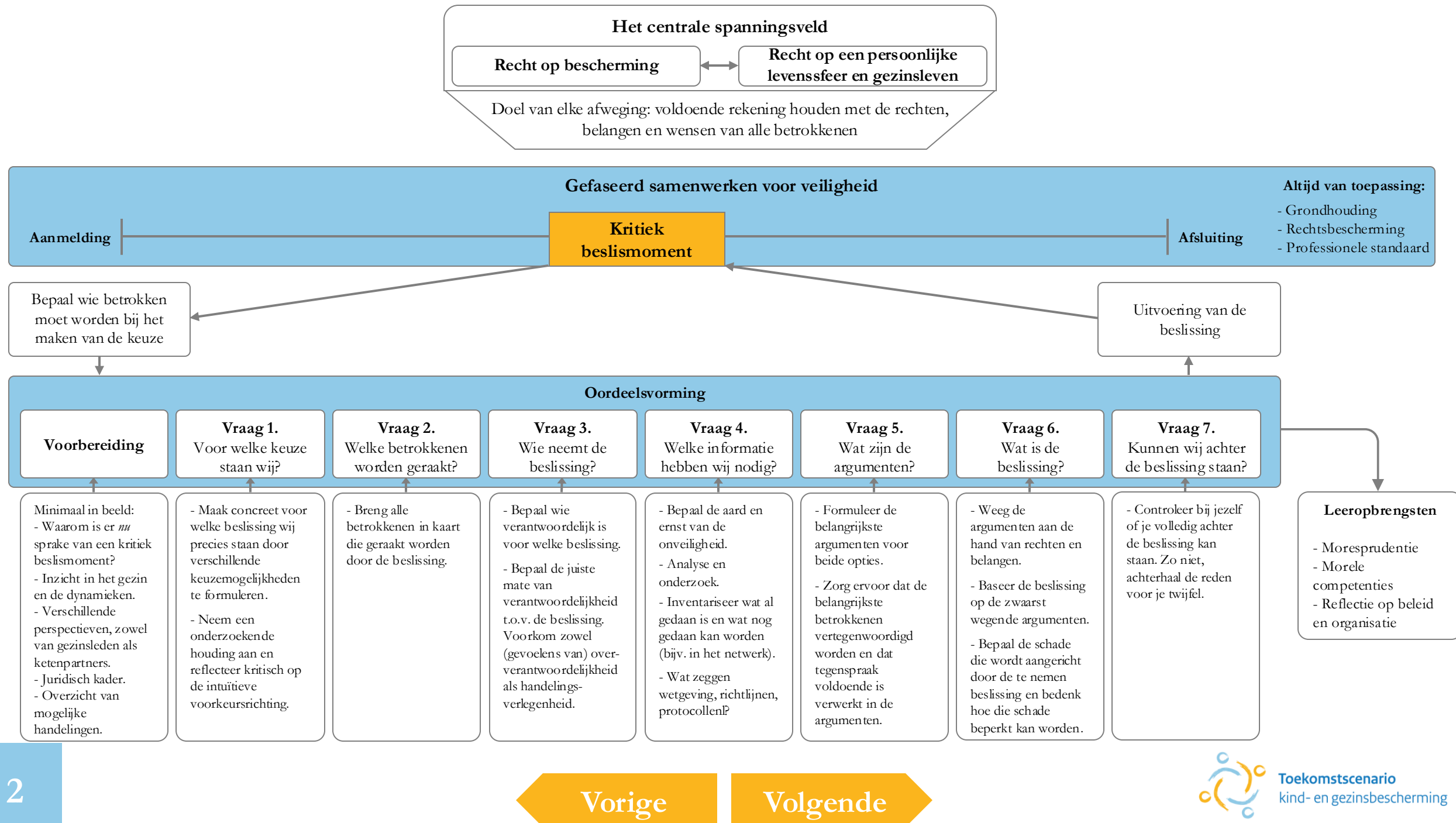
Deze module is geen vervanging voor de geldende wet- en regelgeving, beroepscode of vakinhoudelijke kennis. De methode biedt juist een structuur en ordening voor het besluitvormingsproces bij kritieke beslismomenten, waarbinnen de bestaande kaders en vakkennis navolgbaar meegenomen worden in de afweging.

De module vormt een aanvulling op Gefaseerd Samenwerken voor Veiligheid (GSV). Waar GSV het hele proces van werken aan veiligheid beschrijft – van aanmelding tot afsluiting – richt deze module zich specifiek op de kritieke beslismomenten binnen dat proces.

Inhoudsopgave	Pagina
1. Methode voor professionele oordeelsvorming bij kritieke beslismomenten	2
2. Toepassing van de methode op een praktijkvoorbeeld	21
3. Format voor professionele oordeelsvorming	32
4. Literatuurlijst en verantwoording	33

Leeswijzer

Let op: dit is een interactieve PDF! Het overzicht op pagina 2 vormt de basis van de module en geeft de kern van professionele oordeelsvorming weer. Klik op de verschillende onderdelen van het overzicht voor een gedetailleerde toelichting.

Wat valt er zoal onder het recht op bescherming?

Veiligheid: opgroeien zonder geweld, een veilige omgeving en veilige ontwikkeling.

De basisbehoeften: toegang tot voeding, onderdak, hulp en familie, een eigen (derde) milieu en ondersteuning waar je zelf niet meer kunt.

Fysieke en geestelijke gezondheid: toegang tot goede en passende medische zorg en hulpverlening, voorkomen van trauma, letsel en voldoende mogelijkheden tot herstel.

Het leven: bescherming van het leven zelf en het voorkomen van zelfbeschadiging of beschadiging door anderen.

Gelijke kansen: toegang tot onderwijs, ontwikkeling van talenten, gelijke behandeling en maatschappelijke deelname.

Bescherming van de menselijke waardigheid: bescherming tegen intergenerationele problematiek, financiële uitbuiting en te scheve machtsverhoudingen in relaties.

Zelfbeschikking en vrijheid: vrijheid in eigen keuzes zonder ongewenste inmenging van anderen, en vertegenwoordiging die je helpt situaties te begrijpen.

Liefde en respect: wederzijdse liefde en respect binnen het gezin en de samenleving.

De bescherming van ongeboren kinderen: bescherming voor kinderen van -9 maanden tot geboorte.

Toegang tot recht: weten wat je rechten zijn, toegang tot juridische hulp en bescherming van die rechten.

De zelfstandige seksuele ontwikkeling: vrijheid om zich seksueel te ontwikkelen op een gezonde en respectvolle manier.

Het centrale spanningsveld

Recht op bescherming

Recht op een persoonlijke levenssfeer en gezinsleven

Het centrale spanningsveld

Professionals die werken met gezinnen waar misbruikend, verwaarlozend of gewelddadig relationeel gedrag speelt, handelen altijd binnen een complex spanningsveld. Enerzijds hebben zij de verplichting om de persoonlijke levenssfeer van ieder gezinslid te respecteren en inmenging in het gezinsleven te minimaliseren. Anderzijds hebben zij de verplichting om slachtoffers te beschermen tegen het onveilig gedrag van plegers. En soms vraagt deze beschermingsverplichting juist om actieve inmenging in de persoonlijke levenssfeer van gezinsleden of het gezinsleven. Hierdoor worden professionals onvermijdelijk geconfronteerd met ingewikkelde en ingrijpende afwegingen binnen dit centrale spanningsveld.

Wat het spanningsveld verder compliceert, is dat de juiste balans tussen deze twee verplichtingen per situatie en per gezinsprofiel verschilt. Bijvoorbeeld bij het geweldspatroon van *intieme terreur* weegt de verplichting om slachtoffers te beschermen in beginsel zwaarder dan het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de pleger. Echter, bij een gezin waar *situationeel geweld* voortkomt uit stress, ligt het meer voor de hand om terughoudend te zijn met inmenging in de persoonlijke levenssfeer en het gezinsleven en in plaats daarvan het gezin te versterken. Het wegen van conflicterende verplichtingen is daarom altijd situationeel en afhankelijk van de geweldsdynamiek binnen het gezin. Omdat onveilig relationeel gedrag vrijwel nooit volledig symmetrisch is, zijn deze verplichtingen zelden gelijkwaardig: per gezin en per moment moet opnieuw worden bepaald welke verplichting zwaarder weegt.

Binnen het centrale spanningsveld bestaat altijd het risico dat de balans te veel naar één kant doorslaat. Een eenzijdige focus op beschermen kan leiden tot een onnodige of disproportionele inbreuk op de persoonlijke levenssfeer en/of het gezinsleven. Terwijl een overdreven focus op het respecteren van de persoonlijke levenssfeer en het gezinsleven ertoe kan leiden dat gezinsleden onvoldoende beschermd worden tegen onveilig gedrag.

Wat valt er zoal onder het recht op een persoonlijke levenssfeer en gezinsleven?

Bescherming van het gezinsleven: Het hebben van familiale verbinding en het gezamenlijk genot van elkaars gezelschap. Geen inmenging van buitenaf, zelf keuzes maken in opvoeding en relaties.

Autonomie: Zelfbeschikking, eigen verantwoordelijkheid, het recht om nee te zeggen en je eigen levensstijl, waarden, normen en keuzes te bepalen (voeding, religie, gezin, woon- en verblijfplaats).

Privacy: Informatie niet zonder toestemming delen, recht op geheimen en bewaren daarvan, zorgvuldige omgang met en bescherming van persoonsgegevens.

Lichamelijke en geestelijke integriteit: Zelfbeschikking over lichaam en geest, keuzes maken over behandeling, en het recht om niet gevolgd of getracteerd te worden.

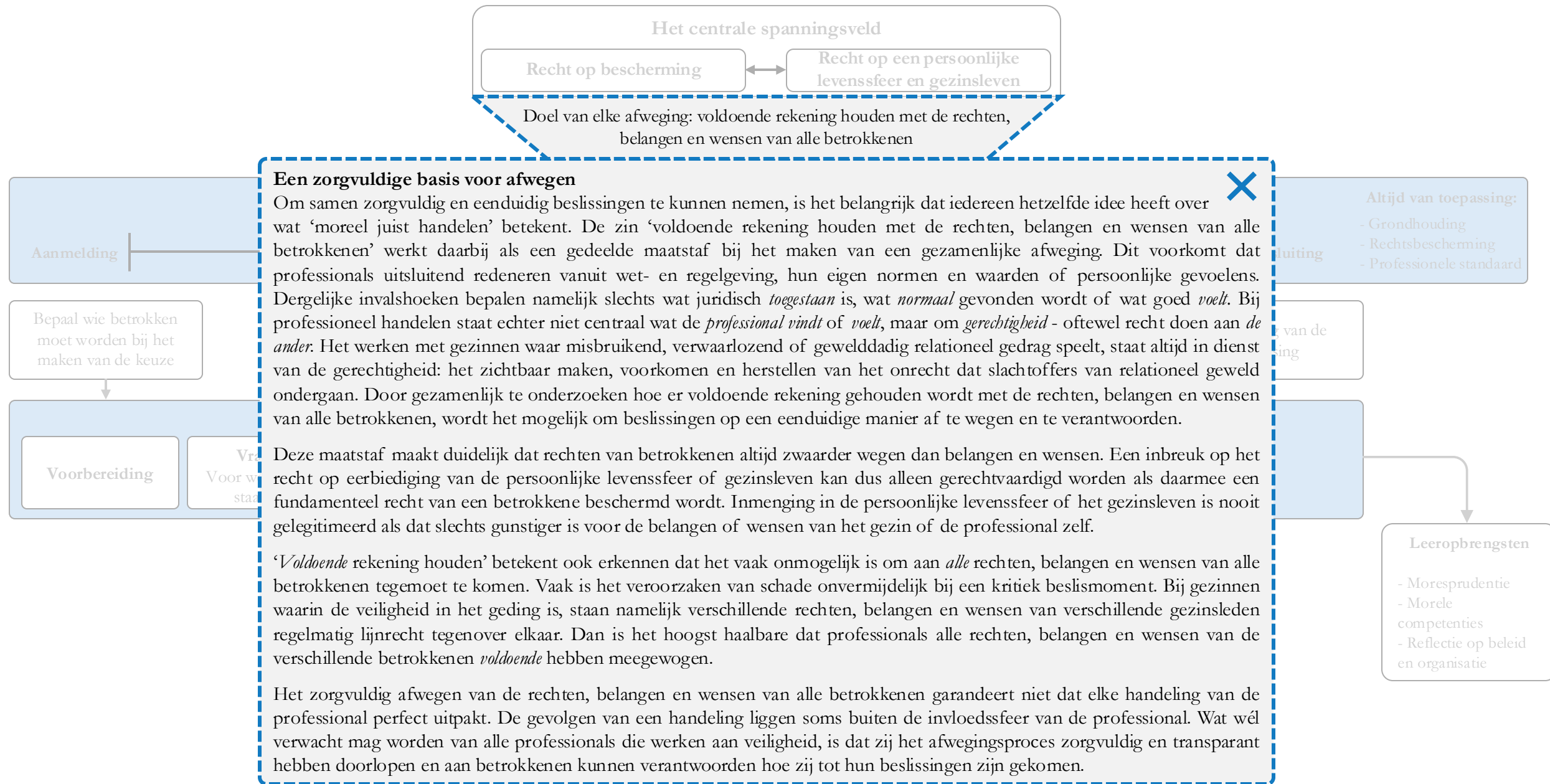
Gelijke behandeling en bescherming tegen willekeur: Respect voor eigenheid, bescherming tegen inmenging op basis van persoonlijke overtuigingen, en gelijke behandeling door de overheid.

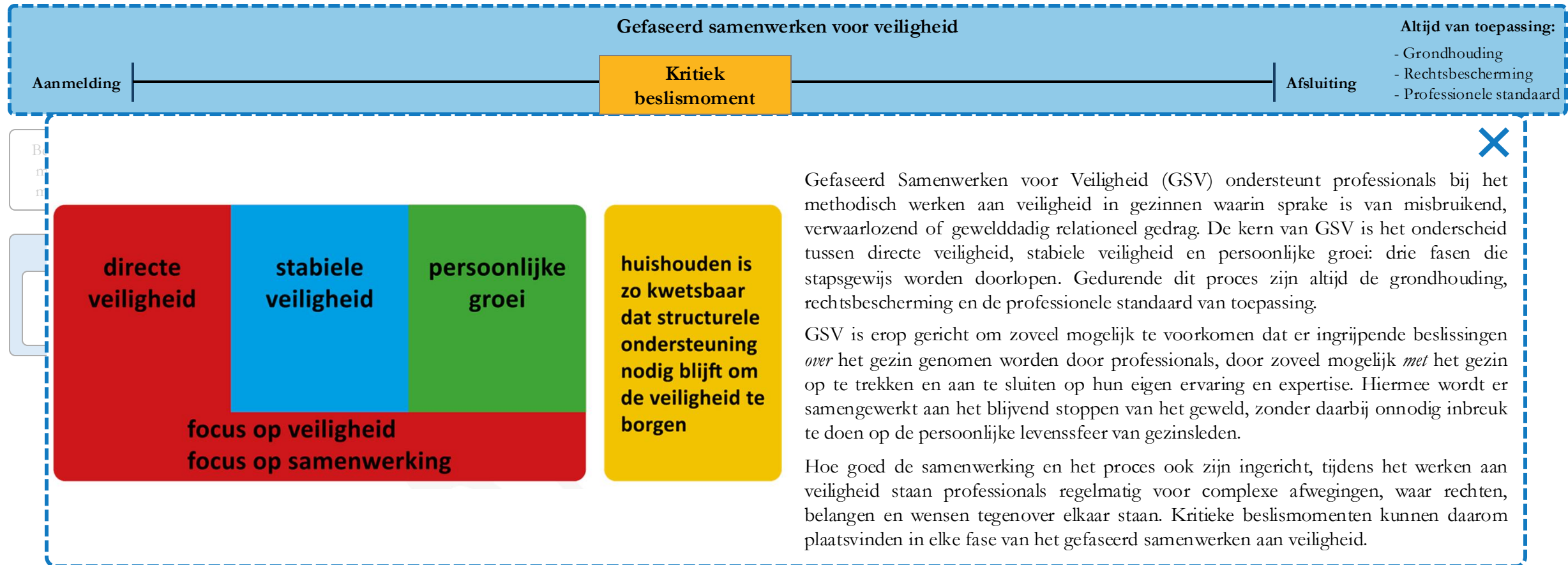
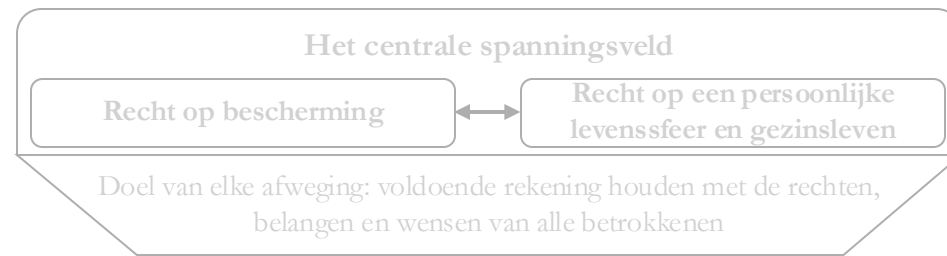
Leren en ontwikkelen: Fouten mogen maken en hiervan mogen leren, een tweede kans krijgen, verantwoordelijkheid dragen voor eigen keuzes, en leren van je ervaringen.

Bescherming tegen overheidsinmenging: Transparantie en het recht om de overheid buiten de deur te houden.

Bescherming tegen onjuiste aantijgingen: Bescherming van naam en goede eer.

Culturele identiteit: Vrijheid om je eigen cultuur, tradities, religie en waarden te behouden en te uiten binnen de samenleving.

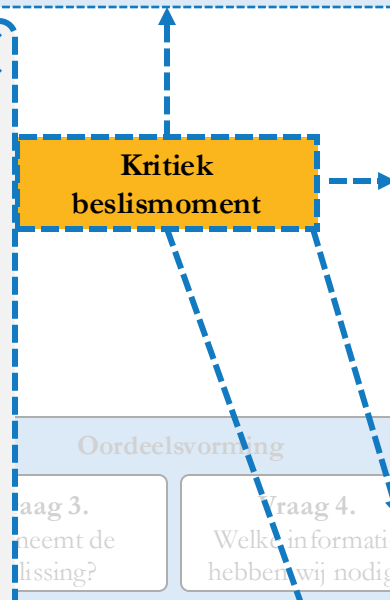

Terugkerende kritieke beslismomenten

1. Cliënt autonome keuzes laten maken of ingrijpen?
2. Informatie delen of vertrouwelijk houden?
3. Bevoegdheden inzetten of doorgaan binnen de huidige situatie?
4. Casus afsluiten of doorgaan?
5. Wet- en regelgeving strikt toepassen of maatwerk leveren?
6. Omgang tussen gezinsleden faciliteren/herstellen of niet?
7. Cliënt volledig informeren of informatie doseren?
8. De werkrelatie met collega/ketenpartner op het spel zetten?
9. Hulpverlening of strafrechtelijke vervolging?
10. Hoe te handelen bij onvolledige/strijdige informatie?

Tijdens het gefaseerd werken voor veiligheid kan de professional voor een lastige beslissing komen te staan. Bijvoorbeeld wanneer er twijfel is of binnen de huidige situatie de veiligheid voldoende is gewaarborgd of dat inmenging in het gezinsleven nodig is. Wanneer professionals voor een ingrijpende keuze staan waarbij rechten, belangen of wensen van betrokkenen botsen, is er sprake van een *kritiek beslismoment*. Het woord kritiek verwijst naar twee verschillende aspecten: allereerst vereist een kritiek beslismoment altijd een zelfstandig oordeel van de professional (afgeleid van het Oudgriekse *krinein*, wat 'oordelen' betekent). In andere woorden, de professional heeft een vrije handelingsruimte om een beslissing te maken én een handelingsverplichting om die beslissing verantwoord te nemen. Ten tweede is een situatie *kritiek* omdat er altijd iets wezenlijks op het spel staat – de keuze van de professional is ingrijpend voor het leven van de verschillende leden van het gezin.

Het herkennen van een kritiek beslismoment is een belangrijk aspect van het werken aan veiligheid. Dit vereist dat de professional durft te twijfelen over wat het juiste is om te doen. Het vermogen om een moreel vraagstuk te herkennen wordt ook wel morele sensitiviteit genoemd. Wanneer professionals gedwongen worden om onder tijdsdruk beslissingen te nemen of het centrale spanningsveld van het werken aan veiligheid onvoldoende wordt (h)erkend, worden kritieke beslismomenten over het hoofd gezien. Als een kritiek beslismoment niet wordt opgemerkt door professionals, dreigen de rechten van (leden van) het gezin geschonden te worden, aangezien er dan geen bewust afwegingsproces kan plaatsvinden.

Voorbeeld 1. Regionaal Veiligheidsteam in samenwerking met Lokaal Team

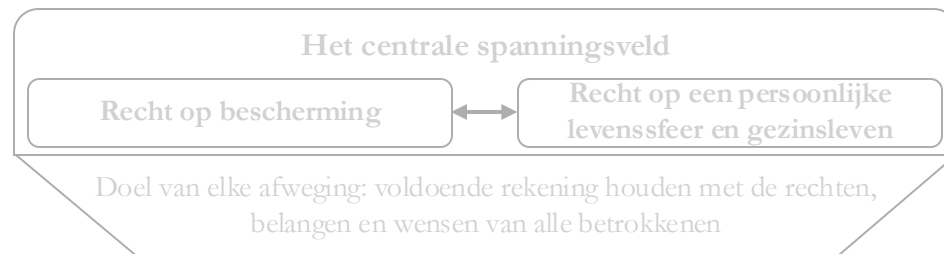
Romy, een vrouw van 27 met LVB heeft sinds haar 17e een relatie met Gerard (56). Binnen hun relatie is sprake van structureel geweld en controle vanuit Gerard. Na opnieuw een zware mishandeling besluiten het lokaal team en het regionaal veiligheidsteam om actief samen op te trekken om Romy te beschermen. Romy houdt de hulpverlening echter op afstand. Omdat juridische maatregelen tegen Gerard niet mogelijk bleken of geen effect hadden, lijkt een gedwongen opname van Romy in een veilige omgeving één van de weinige overgebleven opties om haar te beschermen. Romy wil dit echter absoluut niet. Gaan wij over tot een aanvraag voor een verplichte opname of blijven wij inzetten op vrijwillige hulp?

Voorbeeld 2. Lokaal Team

Ik ben vanuit het lokaal team betrokken bij een alleenstaande moeder met een zoontje van 2 jaar. Vanwege psychische problematiek en financiële schulden is zij bij het lokaal team aangemeld. Gaandeweg begin ik me enige zorgen te maken over de ontwikkeling van haar zoontje. Hij zit uren per dag op de iPad en kan, behalve enkele Engelse termen die hij leert op Youtube, beperkt Nederlands spreken. Als ik mijn zorgen over de ontwikkeling van het jongetje met moeder deel schikt zij en geeft aan te willen stoppen met de hulpverlening. Sluit ik de casus af omdat mevrouw haar hulpvraag in heeft getrokken, ondanks dat ik mij zorgen maak over de ontwikkeling van haar zoontje?

Voorbeeld 3. Regionaal Veiligheidsteam

Een vrouw van 26 wordt sinds haar jeugd structureel seksueel misbruikt door haar vader. Na diverse opnames van mevrouw in een GGZ-instelling vanwege suïcidepogingen, doet de instelling een melding bij het regionaal veiligheidsteam. Mevrouw wilde absoluut niet dat er een melding werd gedaan, mede uit angst voor de gevolgen voor haar contact met haar familie. De GGZ-instelling schat in dat het risico op een nieuwe suïcidepoging van mevrouw aanzienlijk is wanneer er een onderzoek vanuit het RVT gestart wordt. Daarom heeft de GGZ-instelling haar ook niet verteld dat er een melding is gedaan bij het RVT. Starten wij als RVT een onderzoek, ondanks dat mevrouw dit absoluut niet wil en er een kans op suïcide is?

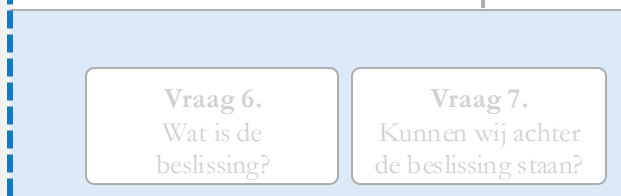
Bepaal wie betrokken moet worden bij het maken van de keuze

Voorafgaand aan het oordeelsvormingsproces bij een kritiek beslismoment is het belangrijk om te bepalen wie betrokken moeten worden en op welke manier de beslissing genomen moet worden. Gefaseerd werken voor veiligheid betekent dat beslissingen in beginsel samen met de gezinsleden genomen worden. Echter, per gezinsprofiel moet worden beoordeeld hoe gezinsleden op een veilige en verantwoorde manier betrokken kunnen worden bij de afweging, omdat gezamenlijke besluitvorming niet bij elke geweldsdynamiek mogelijk of passend is.

Bij ingewikkelde kritieke beslismomenten is er vaak een veelvoud aan perspectieven, argumenten, wetten, beperkingen en feiten die allemaal meegenomen moeten worden in de afweging. Naarmate de complexiteit en impact van een beslissing groter wordt, zal het oordeelsvormingsproces zorgvuldiger doorlopen moeten worden en meer expertise toegevoegd worden. Bij dergelijke situaties kunnen bijvoorbeeld een gedragswetenschapper, een jurist, ervaringsdeskundige of relevante expert betrokken worden, of kan het vraagstuk worden ingebracht in een multidisciplinair overleg.

Wanneer het gaat om de meest complexe en ingrijpende vraagstukken, is moreel beraad noodzakelijk. Dit biedt een gestructureerde methodiek om een kritiek beslismoment nauwkeurig te onderzoeken en gezamenlijk tot een weloverwogen besluit te komen, waarin alle rechten, belangen en wensen zorgvuldig zijn afgewogen. Een effectief moreel beraad vereist een bekwame procesbegeleider, opgeleide deelnemers en voldoende tijd. Voor het ondersteunen van een zorgvuldig oordeelsvormingsproces ligt een cruciale taak weggelegd voor de betrokken organisaties.

Uitvoering van de beslissing

Leeropbrengsten

- Moeresprudentie
- Morele competenties
- Reflectie op beleid en organisatie

Het centrale spanningsveld

Recht op bescherming

Recht op een persoonlijke levenssfeer en gezinsleven

Doel van elke afweging: voldoende rekening houden met de rechten, belangen en wensen van alle betrokkenen

Toepassing op een praktijkvoorbeeld

Gefaseerd samenwerken voor veiligheid

Aanmelding

Kritiek
beslismoment

Afsluiting

Altijd van toepassing:

- Grondhouding
- Rechtsbescherming
- Professionele standaard

Bepaal wie betrokken moet worden bij het maken van de keuze

Uitvoering van de beslissing

Oordeelsvorming

Voorbereiding

Vraag 1.
Voor welke keuze staan wij?

Vraag 2.
Welke betrokkenen worden geraakt?

Vraag 3.
Wie neemt de beslissing?

Vraag 4.
Welke informatie hebben wij nodig?

Vraag 5.
Wat zijn de argumenten?

Vraag 6.
Wat is de beslissing?

Vraag 7.
Kunnen wij achter de beslissing staan?

Leeropbrengsten

- Moersprudentie
- Morele competenties
- Reflectie op beleid en organisatie

Voordat het afwegingsproces kan starten, moeten minimaal de volgende aspecten in beeld zijn:

Waarom nu: Wat is de specifieke situatie waardoor we op dit moment voor een kritiek beslismoment staan?

Inzicht in het gezin en de dynamieken: Krijg een goed beeld van het gezin en de onderlinge verhoudingen. Een genogram, sociogram of tijdlijn kan helpen om de achtergrond van het gezin en relaties daarbinnen te verhelderen. Breng daarnaast het gezinsprofiel in beeld: welk geweldspatroon staat centraal en wat betekent dit voor de mogelijkheden tot samenwerking en passende bescherming?

Verschillende perspectieven: De meningen en standpunten van betrokkenen moeten worden meegewogen, ook als zij zelf niet bij de afweging aanwezig kunnen zijn. Zonder zicht op de perspectieven van de verschillende gezinsleden, inclusief die van kinderen, kan het afwegingsproces niet starten. Ook is het belangrijk om op de hoogte te zijn van de visies van betrokken ketenpartners als die niet aanwezig kunnen zijn.

Juridisch kader: De professional moet op de hoogte zijn van de relevante wet- en regelgeving die van toepassing is op de specifieke situatie.

Overzicht mogelijke handelingen: Er moet in grove lijnen duidelijk zijn welke verschillende keuzemogelijkheden open staan.

Het centrale spanningsveld

Recht op bescherming

Recht op een persoonlijke
levenssfeer en gezinsleven

Doel van elke afweging: voldoende rekening houden met de rechten,
belangen en wensen van alle betrokkenen

Gefaseerd samenwerken voor veiligheid

Aanmelding

Kritiek
beslismoment

Afsluiting

Altijd van toepassing:

- Grondhouding
- Rechtsbescherming
- Professionele standaard

Bepaal wie betrokken
moet worden bij het
maken van de keuze

Uitvoering van de
beslissing

Oordeelsvorming

Voorbereiding

Vraag 1.
Voor welke keuze
staan wij?

Vraag 2.
Welke betrokkenen
worden geraakt?

Vraag 3.
Wie neemt de
beslissing?

Vraag 4.
Welke informatie
hebben wij nodig?

Vraag 5.
Wat zijn de
argumenten?

Vraag 6.
Wat is de
beslissing?

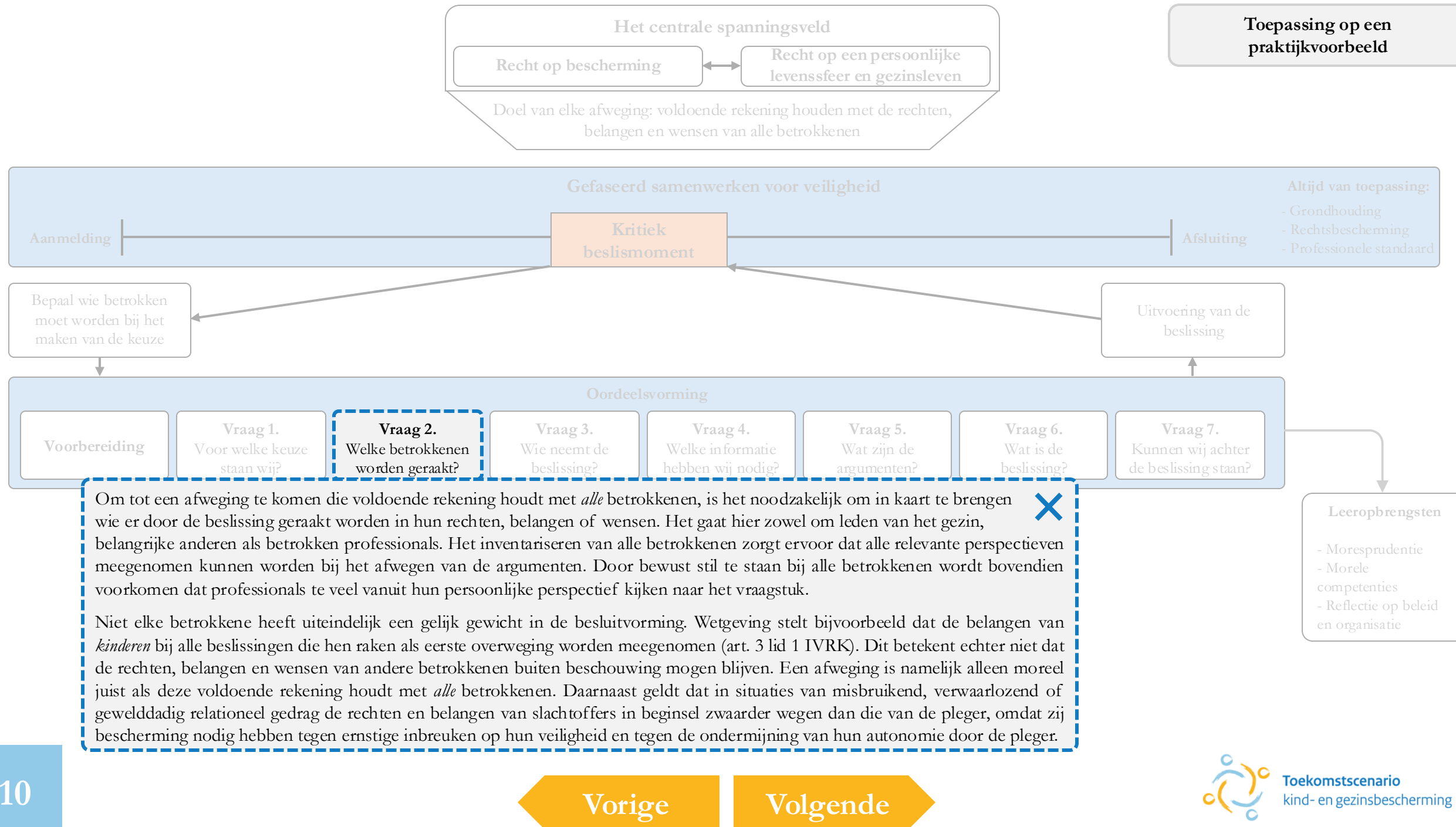
Vraag 7.
Kunnen wij achter
de beslissing staan?

Leeropbrengsten

- Moeresprudentie
- Morele
competenties
- Reflectie op beleid
en organisatie

De eerste stap van oordeelsvorming is het helder formuleren van de keuze: welke keuzemogelijkheden zijn er in deze specifieke situatie? Niet elke mogelijke handeling hoeft daarbij onderzocht te worden. Als een handeling bijvoorbeeld overduidelijk niet **doelmatig** is (het beoogde doel niet bereikt), niet **proportioneel** is (niet in verhouding staat tot de ernst van de situatie) of niet **subsidiar** is (niet de minst ingrijpende optie om een doel te bereiken), is die handeling geen realistische optie. Breng daarom alleen de realistische keuzemogelijkheden in beeld, en vat deze samen in één helder kerndilemma: tussen welke twee handelingsopties moeten wij kiezen?

Als de handelingsopties zijn bepaald, is het belangrijk om stil te staan bij je intuïtie. Professionals hebben vaak al snel een voorkeursrichting. Juist daarom is het cruciaal om de eigen neiging kritisch te bevragen door bewust een tegenargument te formuleren. Zo voorkom je dat de conclusie al bij voorbaat vastligt en creëer je ruimte voor twijfel en onderzoek. Bovendien helpt deze aanpak om vanaf het begin van de oordeelsvorming voldoende tegenspraak te organiseren en tunnelvisie te voorkomen.

Het centrale spanningsveld

Recht op bescherming

Recht op een persoonlijke
levenssfeer en gezinsleven

Doel van elke afweging: voldoende rekening houden met de rechten,
belangen en wensen van alle betrokkenen

Toepassing op een
praktijkvoorbeeld

Gefaseerd samenwerken voor veiligheid

Aanmelding

Kritiek
beslismoment

Afsluiting

Altijd van toepassing:

- Grondhouding
- Rechtsbescherming
- Professionele standaard

Bepaal wie betrokken
moet worden bij het
maken van de keuze

Uitvoering van de
beslissing

Oordeelsvorming

Voorbereiding

Vraag 1.
Voor welke keuze
staan wij?

Vraag 2.
Welke betrokkenen
worden geraakt?

Vraag 3.
Wie neemt de
beslissing?

Vraag 4.
Welke informatie
hebben wij nodig?

Vraag 5.
Wat zijn de
argumenten?

Vraag 6.
Wat is de
beslissing?

Vraag 7.
Kunnen wij achter
de beslissing staan?

Bij vraag 3 wordt bepaald wie verantwoordelijk is voor het nemen van een beslissing en wat voor type besluit het is. Gaat het bijvoorbeeld om een kernbesluit, een formeel verzoek of een advies?

De vraag wie de beslissing neemt moet altijd beantwoord kunnen worden met 'wij'. Het heeft namelijk alleen zin om keuzemogelijkheden te onderzoeken die wij ook daadwerkelijk kunnen uitvoeren. Ligt een optie buiten onze beslissingsbevoegdheid of bij iemand die niet aanwezig is bij de oordeelsvorming? Dan herformuleren we onze keuzemogelijkheden of betrekken wij degene die de formele bevoegdheid heeft in de oordeelsvorming.

Door het bewust stellen van deze vraag zoeken wij naar de juiste mate van verantwoordelijkheid. Zo voorkomen we dat we ons oververantwoordelijk voelen en denken alle problemen op te kunnen of moeten lossen. Aan de andere kant voorkomt het dat niemand verantwoordelijkheid neemt en er uiteindelijk geen keuze gemaakt wordt.

Leeropbrengsten

- Moeresprudentie
- Morele
competenties
- Reflectie op beleid
en organisatie

Het centrale spanningsveld

Recht op bescherming

Recht op een persoonlijke
levenssfeer en gezinsleven

Doel van elke afweging: voldoende rekening houden met de rechten,
belangen en wensen van alle betrokkenen

Bepalen van de aard en ernst
van de onveiligheid

In de fase **directe** veiligheid
Klik hier voor de belangrijkste vragen

In de fase **stabiele** veiligheid
Klik hier voor de belangrijkste vragen

Oordeelsvorming

Voorbereiding

Vraag 1.
Voor welke keuze
sta ik?

Vraag 2.
Welke betrokkenen
worden geraakt?

Vraag 3.
Wie neemt de
beslissing?

Vraag 4.
Welke informatie
hebben wij nodig?

Vraag 5.
Wat zijn de
argumenten?

Vraag 6.
Wat is de
beslissing?

Vraag 7.
Kunnen wij achter
de beslissing staan?

Bij vraag 4 wordt bepaald welke essentiële informatie nog meegenomen moet worden om een zorgvuldige beslissing te kunnen nemen. Geen kritiek besismoment is hetzelfde en details kunnen de doorslag geven bij de afweging. Sta dus altijd uitgebreid stil bij de vraag welke relevante informatie over deze specifieke situatie nodig is om een beslissing te nemen en beantwoord de belangrijkste vragen die spelen.

Een cruciaal onderdeel van het op van het verzamelen van de belangrijkste informatie is het nauwkeurig in kaart brengen van de **veiligheidssituatie** en de geweldsdynamiek op basis van feitenonderzoek en analyse. Dit houdt onder andere in dat de aard en ernst van de onveiligheid moet worden ingeschat. Hiervoor zijn de vragen in de kopjes hierboven leidend en/of kan een taxatie-instrument ingezet worden. Ook is het belangrijk om het relevante juridische kader, richtlijnen, beroepscode en protocollen van de organisatie te betrekken.

Het kan voorkomen dat er tijdens deze vraag geconcludeerd wordt dat essentiële informatie ontbreekt. Pauzeer dan de oordeelsvorming om deze informatie eerst te achterhalen en ga daarna pas verder.

Leeropbrengsten

- Moersprudentie
- Morele competenties
- Reflectie op beleid en organisatie

Helpende vragen om volwassenen en kinderen te beschermen tegen misbruikend, verwaarlozend of gewelddadig relationeel gedrag:

- Welk geweldspatroon staat op de voorgrond (aard)? Wie doet wat tegen wie?
- Hoe ziet het onveilige gedrag er uit? Noteer wat er feitelijk gebeurde; wat er te zien was en te horen (alsof je er als toeschouwer bij was); wat gebeurde er van wie naar wie; naar aanleiding waarvan; wie waren er bij; waar gebeurde het; en hoe liep het af. Vraag door naar details of vraag om voorbeelden zodat je het voor je kunt zien als een kort filmfragment.
- Wanneer was de eerste keer en wat gebeurde er toen? Eens in de hoeveel dagen, weken of maanden gaat het mis? Kan je concluderen hoe lang en hoe frequent er al onveilig gedrag speelt?
- Wat was de ergste keer en wanneer was dat (nodig te weten als inschatting hoe hoog het kan oplopen, c.q. welke risico's op escalatie er spelen). Wat en wanneer zijn de laatste keren?
- Is er sprake van acute onveiligheid? Beschrijf dit specifieke onveilige gedrag, wat de aanleiding hiertoe vormt en wat het schadelijke effect hiervan is wat we zien of vrezen in het hier en nu voor ieder van de directbetrokkenen.
- Is er tevens sprake van structurele onveiligheid?
- Welke uitingen van zich herhalend onveilig gedrag zien we? En noteer bij iedere uiting tevens wat de aanleiding is tot dit gedrag, en wat het schadelijke effect hiervan is, dus wat we zien in het hier en nu bij ieder van de directbetrokkenen.

Bepalen van de aard en ernst van de onveiligheid

In de fase **directe** veiligheid

In de fase **stabiele** veiligheid

Oordeelsvorming

Voorbereiding

Vraag 1.
Voor welke keuze sta ik?

Vraag 2.
Welke betrokkenen worden geraakt?

Vraag 3.
Wie neemt de beslissing?

Vraag 4.
Welke informatie hebben wij nodig?

Vraag 5.
Wat zijn de argumenten?

Vraag 6.
Wat is de beslissing?

Vraag 7.
Kunnen wij achter de beslissing staan?

Bij vraag 4 wordt bepaald welke essentiële informatie nog meegenomen moet worden om een zorgvuldige beslissing te kunnen nemen. Geen kritiek besismoment is hetzelfde en details kunnen de doorslag geven bij de afweging. Sta dus altijd uitgebreid stil bij de vraag welke relevante informatie over deze specifieke situatie nodig is om een beslissing te nemen en beantwoord de belangrijkste vragen die spelen.

Een cruciaal onderdeel van het op van het verzamelen van de belangrijkste informatie is het nauwkeurig in kaart brengen van de **veiligheidssituatie** en de geweldsdynamiek op basis van feitenonderzoek en analyse. Dit houdt onder andere in dat de aard en ernst van de onveiligheid moet worden ingeschat. Hiervoor zijn de vragen in de kopjes hierboven leidend en/of kan een taxatie-instrument ingezet worden. Ook is het belangrijk om het relevante juridische kader, richtlijnen, beroepscode en protocollen van de organisatie te betrekken.

Het kan voorkomen dat er tijdens deze vraag geconcludeerd wordt dat essentiële informatie ontbreekt. Pauzeer dan de oordeelsvorming om deze informatie eerst te achterhalen en ga daarna pas verder.

Leeropbrengsten

- Moersprudentie
- Morele competenties
- Reflectie op beleid en organisatie

Bepalen van de aard en ernst van de onveiligheid

In de fase **directe** veiligheid

In de fase **stabiele** veiligheid

Het centrum

Recht op bescherming

Doel van elke afweging: voldoende bescherming van belangen en veiligheid

Helpende vragen om volwassenen en kinderen te beschermen tegen de onderliggende problemen/risicofactoren zodat deze niet steeds opnieuw een schadelijk effect op de veiligheid hebben:

- Welke onderliggende problemen/risicofactoren maken het (nog) steeds weer onveilig?
- Wat is het effect hiervan op de veiligheid in de relaties?
- Waarom lukte het niet om tijdens de fase van gevraagde hulp de impact van deze problemen op de veiligheid te verminderen? Denk hierbij aan de samenhang met de volgende contextfactoren:
 - Volwassenen en/of kinderen waarvan verwacht wordt dat ze meewerken aan onderdelen van dit plan verkeren in een kwetsbare positie waardoor meewerken niet lukt.
 - De directbetrokkenen beseffen het verband tussen de onderliggende problemen en het risico op het terugvallen in onveilig gedrag onvoldoende.
 - De leerbaarheid van één of meer leden van het gezin is van invloed.
 - De geïndiceerde hulp is niet beschikbaar.
 - Vanwege welke reden(en) lukt het genoemde volwassenen en/of kinderen in deze fase niet om mee te werken?
- Helpt een risicotaxatie-instrument (bijvoorbeeld de ARIJ of de CARE-NL) om niets over het hoofd te zien?
- Hebben we een gezamenlijke analyse van deze problemen, hun onderlinge samenhang en de samenhang hiervan met de veiligheid?

Oordeelsvorming

Voorbereiding

Vraag 1.
Voor welke keuze sta ik?

Vraag 2.
Welke betrokkenen worden geraakt?

Vraag 3.
Wie neemt de beslissing?

Vraag 4.
Welke informatie hebben wij nodig?

Vraag 5.
Wat zijn de argumenten?

Vraag 6.
Wat is de beslissing?

Vraag 7.
Kunnen wij achter de beslissing staan?

Bij vraag 4 wordt bepaald welke essentiële informatie nog meegenomen moet worden om een zorgvuldige beslissing te kunnen nemen. Geen kritiek beslistmoment is hetzelfde en details kunnen de doorslag geven bij de afweging. Sta dus altijd uitgebreid stil bij de vraag welke relevante informatie over deze specifieke situatie nodig is om een beslissing te nemen en beantwoord de belangrijkste vragen die spelen.

Een cruciaal onderdeel van het op van het verzamelen van de belangrijkste informatie is het nauwkeurig in kaart brengen van de **veiligheidssituatie** en de geweldsdynamiek op basis van feitenonderzoek en analyse. Dit houdt onder andere in dat de aard en ernst van de onveiligheid moet worden ingeschat. Hiervoor zijn de vragen in de kopjes hierboven leidend en/of kan een taxatie-instrument ingezet worden. Ook is het belangrijk om het relevante juridische kader, richtlijnen, beroepscode en protocollen van de organisatie te betrekken.

Het kan voorkomen dat er tijdens deze vraag geconcludeerd wordt dat essentiële informatie ontbreekt. Pauzeer dan de oordeelsvorming om deze informatie eerst te achterhalen en ga daarna pas verder.

Leeropbrengsten

- Moersprudentie
- Morele competenties
- Reflectie op beleid en organisatie

Vorige

Volgende

Toekomstscenario
kind- en gezinsbescherming

Het centrale spanningsveld

Recht op bescherming

Recht op een persoonlijke levenssfeer en gezinsleven

Doel van elke afweging: voldoende rekening houden met de rechten, belangen en wensen van alle betrokkenen

Toepassing op een praktijkvoorbeeld

Gefaseerd samenwerken voor veiligheid

Aanmelding

Kritiek
beslismoment

Afsluiting

Altijd van toepassing:

- Grondhouding
- Rechtsbescherming
- Professionele standaard

Bepaal wie betrokken moet worden bij het maken van de keuze

Uitvoering van de beslissing

Oordeelsvorming

Voorbereiding

Vraag 1.
Voor welke keuze staan wij?

Vraag 2.
Welke betrokkenen worden geraakt?

Vraag 3.
Wie neemt de beslissing?

Vraag 4.
Welke informatie hebben wij nodig?

Vraag 5.
Wat zijn de argumenten?

Vraag 6.
Wat is de beslissing?

Vraag 7.
Kunnen wij achter de beslissing staan?

Verzamel de belangrijkste argumenten voor beide keuzemogelijkheden. De centrale vraag hierbij is: Wat zijn de redenen om voor optie A te kiezen? En voor optie B? Door voor beide kanten de sterkste argumenten te formuleren, ontstaat er een volledig beeld van wat er bij het vraagstuk op het spel staat. Hiermee wordt voorkomen dat beslissingen eenzijdig belicht worden en wordt er voldoende tegenspraak georganiseerd.

Betrek bij deze vraag altijd nadrukkelijk de betrokkenen die je bij vraag 2 hebt genoemd. Dit zorgt ervoor dat de perspectieven van alle betrokkenen worden meegewogen en niet alleen het persoonlijke perspectief van de professionals.

Wanneer inmenging in de privésfeer of het gezinsleven overwogen wordt, benoem dan altijd de schade die ingrijpen met zich kan nemen door deze expliciet op te nemen in de argumenten. Anderzijds, als niet ingrijpen een optie is, wat is de schade die daarmee kan ontstaan?

Leeropbrengsten

Moresprudentie
Morele
competenties
Reflectie op beleid
in organisatie

Het centrale spanningsveld

Recht op bescherming

Recht op een persoonlijke
levenssfeer en gezinslevenDoel van elke afweging: voldoende rekening houden met de rechten,
belangen en wensen van alle betrokkenen

Bij vraag 6 worden de verzamelde argumenten gewogen om te bepalen hoe in deze situatie voldoende rekening gehouden wordt met de rechten, belangen en wensen van alle betrokkenen. Het afwegingsproces bestaat uit drie onderdelen:

A: Labelen van de argumenten: Bepaal het gewicht van argumenten, door verschillende type argumenten te onderscheiden:

1. *Beginsel-argumenten*: verwijzen naar een verplichting die voortkomt uit een opeisbaar recht van een betrokkene. Deze argumenten wegen altijd zeer zwaar, omdat ze fundamentele rechten beschermen, verplichtingen opleggen aan de professional en opeisbaar zijn door de betrokkenen van wie de rechten in het geding zijn.
2. *Gevolg-argumenten*: verwijzen enkel naar de belangen of wensen van een betrokkene en kunnen niet opgeëist worden.
3. *Feiten*: neutrale informatie over de casus. Soms zit er een argument verscholen achter een ingebracht feit. Schrijf dat dan op.
4. *Smoezen*: ongeldige argumenten die niet mee zouden mogen wegen bij de beslissing.

B. Afwegen: Bij het nemen van een beslissing in een moreel beraad wegen beginsel-argumenten altijd zwaarder dan gevolg-argumenten. Beginsel-argumenten zijn namelijk gebaseerd op fundamentele rechten van betrokkenen en daaruit vloeiende verplichtingen en zijn daarmee dwingend voor professionals. Pas nadat er aan alle beginsel-argumenten tegemoet gekomen is, wordt gekeken hoe gevolg-argumenten zoveel mogelijk kunnen worden meegenomen.

Bij botsende beginselen-argumenten: bij zeer complexe beslissingen waarin verschillende beginsel-argumenten tegenover elkaar staan, moeten per beginsel drie verdiepende vragen worden gesteld:

- (a) Wordt dit beginsel in de kern geschonden of oppervlakkig geraakt? Oftewel, in welke mate staat het beginsel op het spel?
- (b) Is er een speciale verplichting verbonden aan dit beginsel, bijvoorbeeld vanuit de kerntaak van de professional?
- (c) Zijn er andere mogelijkheden om dit beginsel te beschermen?

Beginselen die (a) in de kern worden geraakt, (b) cruciaal zijn voor de kerntaak van professionals en (c) niet op een andere manier beschermd kunnen worden, geven de doorslag bij het maken van de afweging. Het is niet mogelijk om beginselen los van de context te wegen: welke beginselen het zwaarst wegen, moet steeds in de concrete situatie worden vastgesteld.

C. Beperken van de schade van de keuze

Als er een keuze is gemaakt, moet altijd uitgebreid bepaald worden hoe de mogelijke schade van deze keuze beperkt kan worden. Welke schade moet worden beperkt, is af te leiden uit de argumenten voor de handelingsmogelijkheid waarvoor *niet* is gekozen.

**Vaak voorkomende
beginsel-argumenten***Klik hier voor een uitgebreide uitwerking*

Veiligheid
Beschermen ontwikkeling van jeugdigen
Beschermen autonomie
Passende zorg en ondersteuning
Respecteren van het gezinsleven
Respecteren van de persoonlijke levenssfeer
Privacy
Zorgvuldige besluitvorming
Participatie in besluitvorming
Transparantie
Subsidiariteit
Beëindiging betrokkenheid

Vraag 6.
Wat is de
beslissing?

Beginnelsen

Het centrale spanningsveld

Recht op bescherming

Recht op een persoonlijke
levenssfeer en gezinsleven

Doel van elke afweging: voldoende rekening houden met de rechten,
belangen en wensen van alle betrokkenen

Veiligheid: de professional beschermt betrokkenen tegen misbruikend, verwaarlozend of gewelddadig relationeel gedrag door het onveilige gedrag van plegers te begrenzen, slachtoffers te beschermen en passende hulp te bieden. (EVRM, art. 5; IVRK, art. 19)

Beschermen ontwikkeling van jeugdigen: de professional draagt bij aan een omgeving waarin de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van kinderen wordt gewaarborgd. (IVRK, art. 27)

Beschermen autonomie: de professional respecteert het zelfbeschikkingsvermogen van gezinsleden en herstelt en bevordert hun autonomie wanneer deze door dwingende controle, afhankelijkheid of angst onder druk staat. (EVRM, art. 8)

Passende zorg en ondersteuning: de professional zorgt voor (toegang tot) passende hulpverlening voor cliënten, waaronder medische zorg en psychosociale hulp. (VI, art. 20)

Respecteren van het gezinsleven (family life): de professional respecteert het recht op gezinsleven en beschermt de continuïteit van fundamentele gezinsrelaties, voor zover dit veilig is voor ieder gezinslid. (EVRM, art. 8; IVRK art. 9)

Respecteren van de persoonlijke levenssfeer: de professional waarborgt de persoonlijke levenssfeer van alle gezinsleden. (EVRM, Art. 8)

Privacy: de professional waarborgt de privacy van betrokkenen door zorgvuldig en vertrouwelijk om te gaan met persoonlijke informatie. (EVRM, art. 8; BPSW art. 10-13).

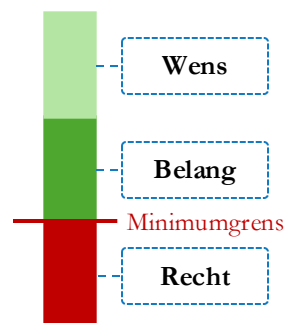
Zorgvuldige besluitvorming: de professional neemt beslissingen op basis van grondig onderzoek en feiten, zonder vooringenomenheid. (EVRM, Art. 6/14)

Participatie: de professional zorgt ervoor dat cliënten voldoende gehoord worden en hun mening meegenomen wordt bij alle beslissingen die hen raken. (IVRK art. 12; EVRM art. 8)

Transparantie: de professional communiceert duidelijk en open over beslissingen, procedures en rechten, zodat cliënten voldoende geïnformeerd zijn. (BPSW, art. 7)

Subsidiariteit: de professional kiest altijd voor de minst ingrijpende en minst schadelijke handeling om een doel te bereiken.

Beëindiging betrokkenheid: De professional beëindigt de professionele relatie zorgvuldig en verantwoord wanneer deze niet langer nodig is of overgedragen moet worden. (BPSW art. 9)

Rechten kun je herkennen doordat ze een **minimumgrens** van een specifieke waarde beschermen. Om een voorbeeld te geven: professionals streven ernaar om transparant te werken. Maar dat betekent niet dat een professional in het kader van transparantie *alle* persoonlijke meningen over de levens- of opvoedstijl van cliënten moet delen. Maximale transparantie komt hooguit voort uit een belang of wens van de cliënt (of de professional zelf). Maar de waarde transparantie heeft ook een minimumgrens die altijd gerespecteerd moet worden – het recht op transparantie houdt bijvoorbeeld in dat voor alle gezinsleden op ieder moment helder moet zijn met welke organisatie zij te maken hebben en wat de taken en bevoegdheden zijn van die organisatie. Wat voor transparantie geldt, geldt ook voor alle andere rechten die links worden beschreven. Het kunnen bepalen of er een minimumgrens geschonden wordt, is een belangrijke vaardigheid die voortdurend in overleg met anderen aangescherpt moet worden.

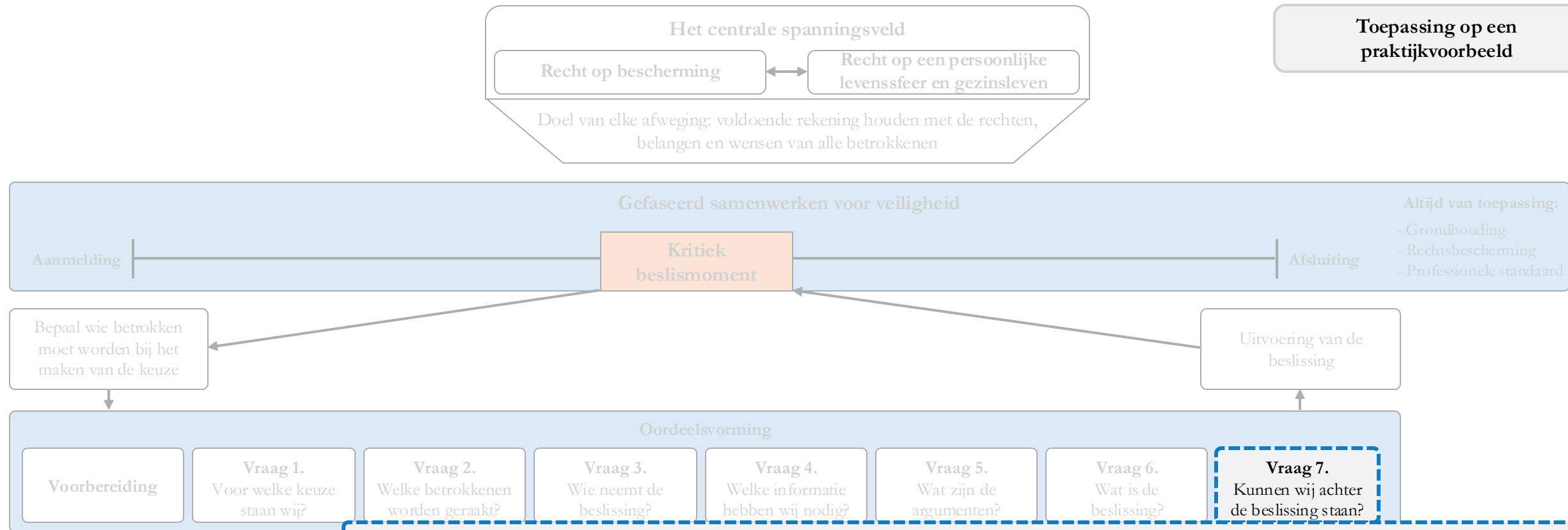
Twee categorieën beginselen

Er zijn twee verschillende categorieën beginselen te onderscheiden: beginselen die de missie van de professional bepalen (zoals het veiligheidsbeginsel en bescherming van de ontwikkeling van jeugdigen) en beginselen die deze missie begrenzen (zoals het respecteren van de persoonlijke levenssfeer en gezinsleven). Dit onderscheid helpt om afwegingen zowel doelgericht als proportioneel te houden en het voorkomt 'mission overdrive' - het risico dat een professional de missie zodanig doordrijft dat andere fundamentele rechten geschonden worden.

Hoewel missie-beginselen vaak de doorslag geven bij een afweging, is het onmogelijk om in algemene zin te bepalen welk beginsel het zwaarst weegt, aangezien dit afhangt van de specifieke situatie. Professioneel handelen vereist daarom het vermogen om zorgvuldig missie- en begrenzend beginselen af te wegen binnen de context van een specifieke situatie.

Het wegen van beginselen: Lokale teams vs. RVT

Beginselen moeten altijd worden gewogen vanuit de specifieke taakomschrijving van de professional. De mate waarin een beginsel weegt, hangt af van de wettelijke en professionele kaders die op de functie van de professional van toepassing zijn. Bijvoorbeeld, het respecteren van de privacy van cliënten heeft een ander gewicht voor professionals van het lokaal team dan voor medewerkers van een RVT, aangezien laatstgenoemden een wettelijke grondslag hebben om privacy tijdelijk op te schorten. Dit betekent echter niet dat het privacy-beginsel voor de RVT-professionals helemaal geen gewicht heeft: privacy blijft een belangrijk beginsel dat zorgvuldig moet worden meegewogen bij elke beslissing.

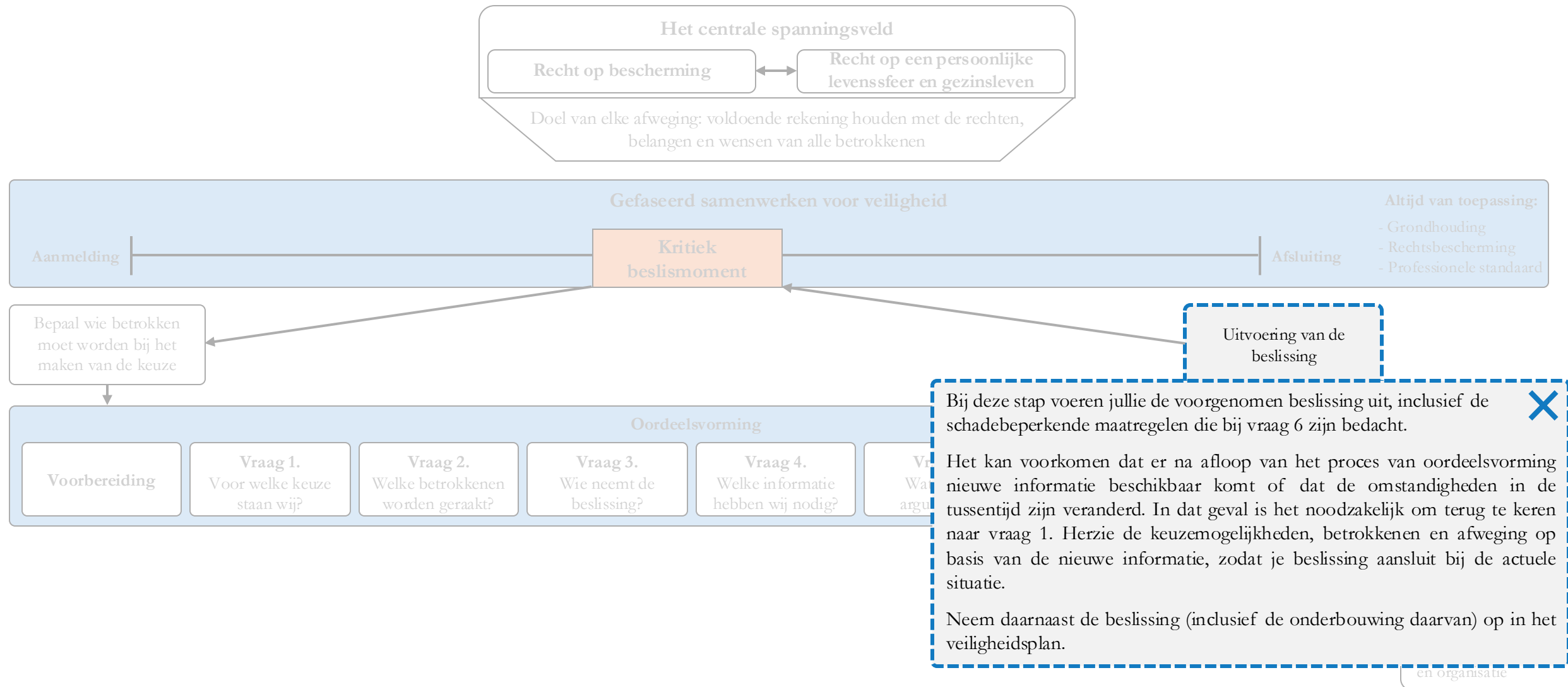

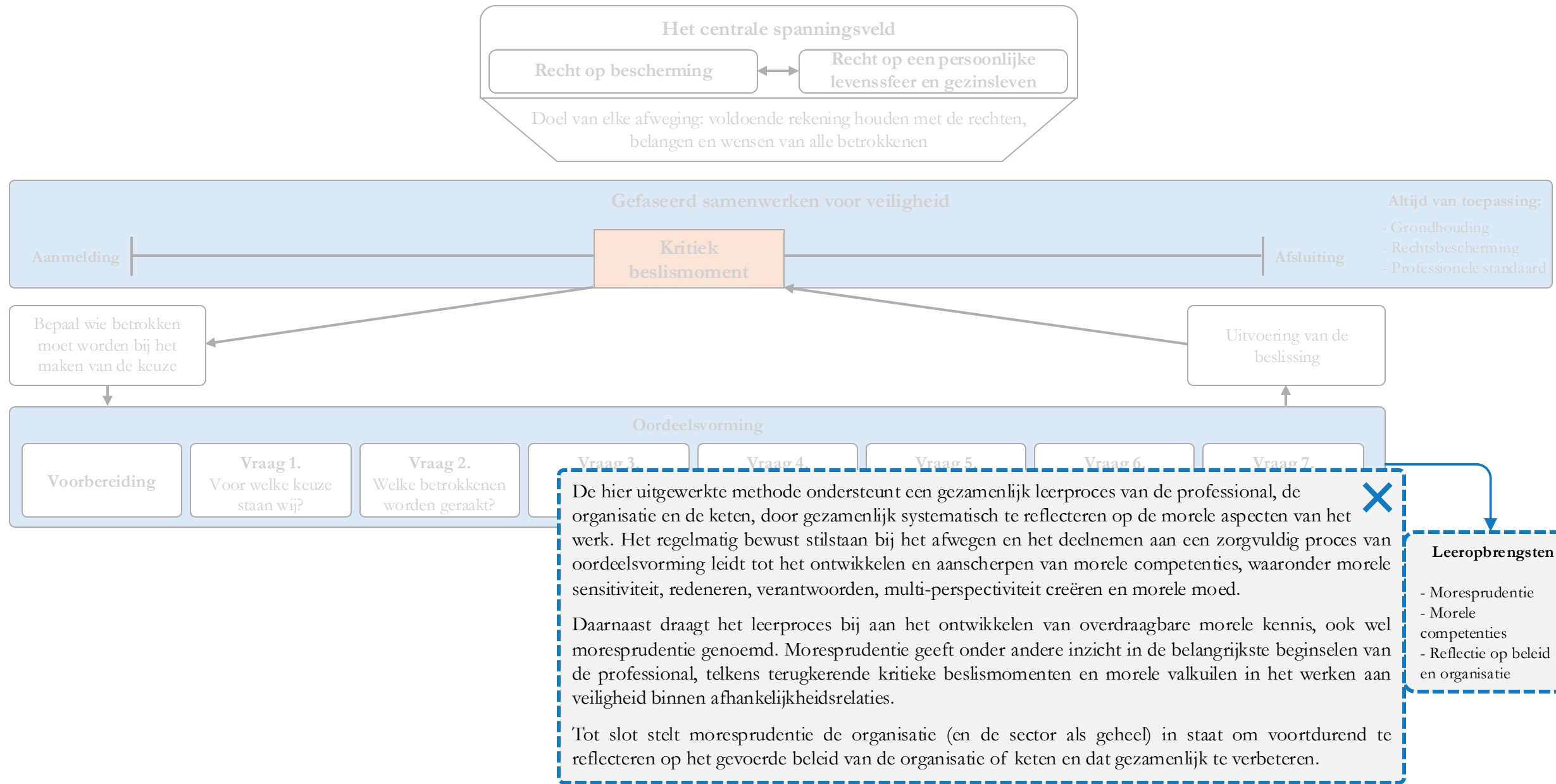
Beoordeel tot slot of jullie gevoelsmatig volledig achter de gekozen handeling kunnen staan. Als dit het geval is, kan overgegaan worden tot de uitvoering van de beslissing. Dit is het moment waarop het proces van oordeelsvorming afgerond wordt.

Als de voorgenomen handeling echter niet goed voelt, is dat een signaal om kritisch te reflecteren. Dit gevoel kan er namelijk op wijzen dat er tijdens het proces iets over het hoofd is gezien. Vraag jezelf in dat geval af:

- Hebben wij belangrijke informatie gemist? Komen alle betrokkenen voldoende tot hun recht in de afweging?
- Zijn alle relevante argumenten genoemd en meegewogen?

Sommige gevoelens – zoals verdriet, twijfel of schuldgevoel – verdwijnen niet hoe zorgvuldig het oordeelsvormingsproces ook is doorlopen. Deze gevoelens horen vaak bij de complexiteit en impact van de situatie. Het kan ook voorkomen dat een beslissing niet goed voelt, omdat de professional weet wat juist is, maar dit niet kan of mag uitvoeren, bijvoorbeeld door gebrek aan middelen of tegenwerking vanuit de organisatie. Dergelijke gevoelens zijn altijd een belangrijk signaal, aangezien deze morele stress kan wijzen op een organisatorisch of institutioneel probleem.

Toepassing op een praktijkvoorbeeld van een kritiek beslismoment

In dit onderdeel worden de verschillende stappen van een zorgvuldig proces van oordeelsvorming toegepast op een geanonimiseerde casus van een professional van een Regionaal Veiligheidsteam in samenwerking met het lokaal team. De casus die hier centraal staat komt overeen met een casus die is uitgewerkt voor de klantroute binnen het toekomstscenario.

De casus

Romy (27) en Gerard (56) hebben tien jaar een relatie. Romy is gediagnostiseerd met een licht verstandelijke beperking. Zij kwam op haar 17e bij Gerard wonen, na een jeugd vol misbruik en verwaarlozing. Sindsdien gebruiken ze samen regelmatig harddrugs en plegen ze straatroven om rond te komen. Binnen de relatie is sprake van structureel geweld en controle door Gerard. Ondanks de herhaalde onveiligheid wil Romy bij Gerard blijven en wijst zij hulp af, wat mogelijk verklaard kan worden door haar afhankelijkheidspositie, angst en loyaliteit.

Na een recente mishandeling, waarbij Romy wederom gewond is geraakt, is vanuit het regionaal veiligheidsteam besloten om actief samen op te trekken met het lokaal team om Romy te beschermen. De aard en ernst van de onveiligheid legitimeerden betrokkenheid van het RVT. Ondanks pogingen om met Romy in gesprek te gaan, blijft zij afstand houden en hulp weigeren. Ze lijkt loyaal aan Gerard en bagatelliseert het geweld.

In eerste instantie is geprobeerd Gerard als pleger te begrenzen in zijn gewelddadige gedrag. Het inzetten van juridische maatregelen bleek echter niet haalbaar of effectief, omdat Gerard zich niet aan afspraken hield en Romy zelf het contact met hem opzocht.

Waarom nu?

Deskundigen signaleren intieme terreur en vrezen dat het gewelddadig gedrag van Gerard verder zal escaleren en sluiten zelfs femicide niet uit.

Van kritiek beslismoment naar moreel beraad

Vanwege de ingewikkelde en ingrijpende situatie twijfelen de betrokken professionals wat in deze situatie het juiste is om te doen. Alle overgebleven handelingsopties lijken onvermijdelijk schade of risico's met zich mee te brengen. Op dit moment tijdens het gefaseerd werken voor veiligheid staan de professionals voor een kritiek beslismoment.

Gezien de complexiteit en mogelijke impact van de beslissing die genomen moet worden, besluiten de betrokken professionals een moreel beraad te organiseren. Zo kunnen zij samen zorgvuldig onderzoeken welke beslissing in deze situatie juist is.

In de volgende pagina's wordt het proces beschreven waarmee de professionals via professionele oordeelsvorming tot een weloverwogen besluit kunnen komen.

Beknopte uitwerking van het praktijkvoorbeeld

Casusbeschrijving

Romy, een vrouw van 27 met een licht verstandelijke beperking heeft een langdurige relatie met Gerard (56). Ze woont sinds haar 17e bij hem, na een jeugd vol misbruik. Beiden gebruiken heroïne en mijden hulp. Na meerdere situaties van ernstige mishandeling van Romy door Gerard besluiten het RVT en het lokaal team samen op te trekken in het werken aan het vergroten van de veiligheid.

Romy blijft echter hulp afwijzen, terwijl Gerard steeds gewelddadiger lijkt te worden. Deskundigen schatten in dat hier sprake is van intieme terreur en vrezende escalaties – mogelijk zelfs femicide. Het inzetten van juridische maatregelen tegen Gerard is niet haalbaar of effectief gebleken, omdat Romy zelf het contact op blijft zoeken.

De betrokken professionals twijfelen over de juiste aanpak: elke mogelijke keuze brengt schade met zich mee. Vanwege de complexiteit en impact van de beslissing organiseren zij een moreel beraad om samen tot een zorgvuldig afgewogen beslissing te komen. Hiervoor nodigen zij de betrokken professionals, twee deskundigen en een vertegenwoordiger van Romy uit.

Vraag 1. Voor welke keuze staan wij?

Optie A: We blijven inzetten op vrijwillige hulpverlening.

Optie B: We vragen een rechterlijke machtiging aan voor gedwongen opname.

Vraag 2. Wie zijn de betrokkenen?

Romy, Gerard, sociaal netwerk, betrokken professionals, politie, de opvang.

Vraag 3. Wie neemt de beslissing?

Wij zijn als betrokken professionals verantwoordelijk voor deze beslissing

Vraag 4. Welke informatie hebben wij nodig?

Wat is de aard en ernst van de onveiligheid? Wat zijn de juridische voorwaarden voor gedwongen opname? In hoeverre is Romy in staat autonoom te beslissen? Welke schade veroorzaakt opname?

Vraag 5. Wat zijn de argumenten?

Optie A

- B** Romy wil zelf bepalen hoe zij leeft.
- G** Voorkomen verdriet Romy door opname.
- G** Romy wil de relatie met Gerard houden.
- G** Gerard kan gewelddadig reageren.
- F** Kans dat Romy teruggaat naar Gerard.
- G** Opname zet relatie onder druk.
- F** Niet alle mogelijkheden zijn benut binnen vrijwillige hulpverlening.

Optie B

- B** Beschermen tegen acute en ernstige dreiging.
- F** Romy kan zichzelf onvoldoende beschermen.
- F** Onvoldoende mogelijkheden tot bescherming bij vrijwillige hulpverlening.
- B** Hulpverlening kan gestart worden.
- G** Romy's netwerk ervaart rust bij opname.
- G** We willen ons kunnen verantwoorden.
- S** Het is makkelijker voor ons als professionals.

Vraag 6. Wat is de beslissing?

Beginselen rechts geven de doorslag, dus we kiezen voor B, incl. beperken van schade.

Vraag 7. Hoe voelt de beslissing?

We voelen ons goed bij de genomen beslissing, ondanks de grote impact.

Bepaal wie betrokken moet worden bij het maken van de keuze

De betrokken professional van het Regionaal Veiligheidsteam (RVT) ziet dat deze beslissing te ingewikkeld en ingrijpend is om alleen te nemen. In deze casus botsen veiligheid, zelfbeschikking en zelfredzaamheid met elkaar. Daarom besluit zij een moreel beraad in te plannen.

Vooraf denkt zij goed na over wie er aan het moreel beraad deel moeten nemen. De groep moet niet te groot zijn (tussen de 6 en 12 deelnemers), maar er moeten genoeg perspectieven en expertises betrokken worden. Ze nodigt daarom de betrokken collega's van het lokaal team, een gedragswetenschapper, een jurist, een eerder betrokken politieagent en een expert op het gebied van intieme terreur uit om deel te nemen aan het oordeelsvormingsproces. Omdat Romy zelf niet wil deelnemen, wordt een familielid gevraagd om haar perspectief te vertegenwoordigen. Het RVT zorgt daarnaast voor een gespreksbegeleider om het moreel beraad op een gestructureerde en efficiënte manier te begeleiden.

Toepassing op een praktijkvoorbeeld

Romy (27) is drugsverslaafd en wordt herhaaldelijk mishandeld door haar partner Gerard (56), maar weigert alle hulp en wil bij hem blijven. Betrokken professionals zien signalen van intieme terreur en vrezen voor Romy's veiligheid. Moeten zij Romy tot een opname dwingen om haar te beschermen, ondanks haar verzet en grote angst hiervoor?

Bepaal wie betrokken moet worden bij het maken van de keuze

Voorafgaand aan het oordeelsvormingsproces bij een kritiek beslismoment is het belangrijk om te bepalen wie betrokken moeten worden en op welke manier de beslissing genomen moet worden. Gefaseerd werken voor veiligheid betekent dat beslissingen in beginsel samen met de gezinsleden genomen worden. Echter, per gezinsprofiel moet worden beoordeeld hoe gezinsleden op een veilige en verantwoorde manier betrokken kunnen worden bij de afweging, omdat gezamenlijke besluitvorming niet bij elke geweldsdynamiek mogelijk of passend is.

Bij ingewikkelde kritieke beslismomenten is er vaak een veelvoud aan perspectieven, argumenten, wetten, beperkingen en feiten die allemaal meegenomen moeten worden in de afweging. Naarmate de complexiteit en impact van een beslissing groter wordt, zal het oordeelsvormingsproces zorgvuldiger doorlopen moeten worden en meer expertise toegevoegd worden. Bij dergelijke situaties kunnen bijvoorbeeld een gedragswetenschapper, een jurist, ervaringsdeskundige of relevante expert betrokken worden, of kan het vraagstuk worden ingebracht in een multidisciplinair overleg.

Wanneer het gaat om de meest complexe en ingrijpende vraagstukken, is moreel beraad noodzakelijk. Dit biedt een gestructureerde methodiek om een kritiek beslismoment nauwkeurig te onderzoeken en gezamenlijk tot een weloverwogen besluit te komen, waarin alle rechten, belangen en wensen zorgvuldig zijn afgewogen. Een effectief moreel beraad vereist een bekwame procesbegeleider, opgeleide deelnemers en voldoende tijd. Voor het ondersteunen van een zorgvuldig oordeelsvormingsproces ligt een cruciale taak weggelegd voor de betrokken organisaties.

Uitvoering van de beslissing

Vraag 6.
Wat is de
beslissing?

Vraag 7.
Kunnen wij achter
de beslissing staan?

Leeropbrengsten

- Moersprudentie
- Morele competenties
- Reflectie op beleid en organisatie

Voorbereiding

Voorafgaand aan het moreel beraad zorgen de professionals dat alle belangrijke informatie beschikbaar is. Er is een sociogram opgesteld en een tijdlijn gemaakt van de belangrijkste gebeurtenissen rond het geweld en eerdere hulpverlening. Ook is een jurist geraadpleegd om de juridische verplichtingen en mogelijkheden te verduidelijken, bijvoorbeeld de voorwaarden voor een gedwongen opname en de daarbij horende stappen.

Daarnaast worden de mogelijke opties in kaart gebracht. In deze casus kan worden gedacht aan een gedwongen opname om Romy te beschermen, doorverwijzing naar een verslavingskliniek, toch een tijdelijk contactverbod voor Gerard of doorgaan op de huidige weg en blijven inzetten op vrijwillige hulp.

De belangrijkste informatie worden vooraf gedeeld met de deelnemers, zodat zij zich goed kunnen voorbereiden op het moreel beraad.

Toepassing op een praktijkvoorbeeld

Romy (27) is drugsverslaafd en wordt herhaaldelijk mishandeld door haar partner Gerard (56), maar weigert alle hulp en wil bij hem blijven. Betrokken professionals zien signalen van intieme terreur en vrezen voor Romy's veiligheid. Moeten zij Romy tot een opname dwingen om haar te beschermen, ondanks haar verzet en grote angst hiervoor?

Aanmelding

Bepaal wie betrokken moet worden bij het maken van de keuze

Uitvoering van de beslissing

Oordeelsvorming

Voorbereiding

Vraag 1.
Voor welke keuze staan wij?

Vraag 2.
Welke betrokkenen worden geraakt?

Vraag 3.
Wie neemt de beslissing?

Vraag 4.
Welke informatie hebben wij nodig?

Vraag 5.
Wat zijn de argumenten?

Vraag 6.
Wat is de beslissing?

Vraag 7.
Kunnen wij achter de beslissing staan?

Leeropbrengsten

- Moersprudentie
- Morele competenties
- Reflectie op beleid en organisatie

Voordat het afwegingsproces kan starten, moeten minimaal de volgende aspecten in beeld zijn:

Waarom nu: Wat is de specifieke situatie waardoor we op dit moment voor een kritiek beslismoment staan?

Inzicht in het gezin en de dynamieken: Krijg een goed beeld van het gezin en de onderlinge verhoudingen. Een genogram, sociogram of tijdlijn kan helpen om de achtergrond van het gezin en relaties daarbinnen te verhelderen. Breng daarnaast het gezinsprofiel in beeld: welk geweldspatroon staat centraal en wat betekent dit voor de mogelijkheden tot samenwerking en passende bescherming?

Verschillende perspectieven: De meningen en standpunten van betrokkenen moeten worden meegewogen, ook als zij zelf niet bij de afweging aanwezig kunnen zijn. Zonder zicht op de perspectieven van de verschillende gezinsleden, inclusief die van kinderen, kan het afwegingsproces niet starten. Ook is het belangrijk om op de hoogte te zijn van de visies van betrokken ketenpartners als die niet aanwezig kunnen zijn.

Juridisch kader: De professional moet op de hoogte zijn van de relevante wet- en regelgeving die van toepassing is op de specifieke situatie.

Overzicht mogelijke handelingen: Er moet in grove lijnen duidelijk zijn welke verschillende keuzemogelijkheden open staan.

Vraag 1. Voor welke keuze staan wij?

Bij de eerste vraag willen we vaststellen voor welke keuze wij in deze specifieke situatie staan. Dit doen we door de belangrijkste keuzemogelijkheden te bepalen. Sommige vooraf bedachte opties vallen af omdat ze in deze situatie niet haalbaar of effectief zijn: doorverwijzing naar een verslavingskliniek is niet effectief, aangezien Romy heeft aangegeven hier toch niet naartoe te gaan. Een tijdelijk contactverbod voor Gerard lijkt ook weinig zinvol, omdat Romy zelf contact op blijft zoeken met Gerard.

In deze casus ziet de groep daarom twee overgebleven realistische handelingsopties:

Optie A: We blijven inzetten op vrijwillige hulpverlening.

Optie B: We vragen een rechterlijke machtiging aan voor gedwongen opname.

Om tunnelvisie te voorkomen, wordt deelnemers vervolgens gevraagd hun eerste intuïtie te benoemen en daar zelf direct een tegenargument tegen in te brengen. Bijvoorbeeld: "Mijn intuïtie is dat gedwongen opname nodig is, ondanks dat Romy dat niet wil en hier diep ongelukkig van wordt." Of juist: "Mijn intuïtie is dat we blijven inzetten op vrijwillige betrokkenheid, ondanks dat Romy nu niet veilig genoeg is." Door eerst hun eigen intuïtie ter discussie te stellen, ontstaat er ruimte voor een onderzoekende houding en wordt tunnelvisie voorkomen.

Toepassing op een praktijkvoorbeeld

Romy (27) is drugsverslaafd en wordt herhaaldelijk mishandeld door haar partner Gerard (56), maar weigert alle hulp en wil bij hem blijven. Betrokken professionals zien signalen van intieme terreur en vrezen voor Romy's veiligheid. Moeten zij Romy tot een opname dwingen om haar te beschermen, ondanks haar verzet en grote angst hiervoor?

Aanmelding

Bepaal wie betrokken moet worden bij het maken van de keuze

Oordeelsvorming

Voorbereiding

Vraag 1.
Voor welke keuze staan wij?

Vraag 2.
Welke betrokkenen worden geraakt?

Vraag 3.
Wie neemt de beslissing?

Vraag 4.
Welke informatie hebben wij nodig?

Vraag 5.
Wat zijn de argumenten?

Vraag 6.
Wat is de beslissing?

Vraag 7.
Kunnen wij achter de beslissing staan?

Neiging van de beslissing

Leeropbrengsten

- Moeresprudentie
- Morele competenties
- Reflectie op beleid en organisatie

De eerste stap van oordeelsvorming is het helder formuleren van de keuze: welke keuzemogelijkheden zijn er in deze specifieke situatie? Niet elke mogelijke handeling hoeft daarbij onderzocht te worden. Als een handeling bijvoorbeeld overduidelijk niet **doelmatig** is (het beoogde doel niet bereikt), niet **proportioneel** is (niet in verhouding staat tot de ernst van de situatie) of niet **subsidiar** is (niet de minst ingrijpende optie om een doel te bereiken), is die handeling geen realistische optie. Breng daarom alleen de realistische keuzemogelijkheden in beeld, en vat deze samen in één helder kerndilemma: tussen welke twee handelingsopties moeten wij kiezen?

Als de handelingsopties zijn bepaald, is het belangrijk om stil te staan bij je intuïtie. Professionals hebben vaak al snel een voorkeursrichting. Juist daarom is het cruciaal om de eigen neiging kritisch te bevragen door bewust een tegenargument te formuleren. Zo voorkom je dat de conclusie al bij voorbaat vastligt en creëer je ruimte voor twijfel en onderzoek. Bovendien helpt deze aanpak om vanaf het begin van de oordeelsvorming voldoende tegenspraak te organiseren en tunnelvisie te voorkomen.

Vraag 2. Welke betrokkenen worden geraakt?

Met deze vraag van het moreel beraad wordt in kaart gebracht wie er allemaal gevolgen ondervinden van de beslissing die de professional moet nemen. Oftewel, wie wordt er in deze situatie geraakt in hun rechten, belangen en wensen? In deze casus zijn dat (onder andere):

- Romy
- Gerard
- Het sociale netwerk van Romy en Gerard
- De professionals van het regionaal veiligheidsteam en het lokaal team
- Politie
- Andere betrokken hulpverleners
- De opvang (en bewoners) waar Romy mogelijk naartoe zou gaan

Toepassing op een praktijkvoorbeeld

Romy (27) is drugsverslaafd en wordt herhaaldelijk mishandeld door haar partner Gerard (56), maar weigert alle hulp en wil bij hem blijven. Betrokken professionals zien signalen van intieme terreur en vrezen voor Romy's veiligheid. Moeten zij Romy tot een opname dwingen om haar te beschermen, ondanks haar verzet en grote angst hiervoor?

Aanmelding

Bepaal wie betrokken moet worden bij het maken van de keuze

Uitvoering van de beslissing

Oordeelsvorming

Voorbereiding

Vraag 1.
Voor welke keuze staan wij?

Vraag 2.
Welke betrokkenen worden geraakt?

Vraag 3.
Wie neemt de beslissing?

Vraag 4.
Welke informatie hebben wij nodig?

Vraag 5.
Wat zijn de argumenten?

Vraag 6.
Wat is de beslissing?

Vraag 7.
Kunnen wij achter de beslissing staan?

Om tot een afweging te komen die voldoende rekening houdt met *alle* betrokkenen, is het noodzakelijk om in kaart te brengen wie er door de beslissing geraakt worden in hun rechten, belangen of wensen. Het gaat hier zowel om leden van het gezin, belangrijke anderen als betrokken professionals. Het inventariseren van alle betrokkenen zorgt ervoor dat alle relevante perspectieven meegenomen kunnen worden bij het afwegen van de argumenten. Door bewust stil te staan bij alle betrokkenen wordt bovendien voorkomen dat professionals te veel vanuit hun persoonlijke perspectief kijken naar het vraagstuk.

Niet elke betrokkene heeft uiteindelijk een gelijk gewicht in de besluitvorming. Wetgeving stelt bijvoorbeeld dat de belangen van *kinderen* bij alle beslissingen die hen raken als eerste overweging worden meegenomen (art. 3 lid 1 IVRK). Dit betekent echter niet dat de rechten, belangen en wensen van andere betrokkenen buiten beschouwing mogen blijven. Een afweging is namelijk alleen moreel juist als deze voldoende rekening houdt met *alle* betrokkenen. Daarnaast geldt dat in situaties van misbruikend, verwaarlozend of gewelddadig relationeel gedrag de rechten en belangen van slachtoffers in beginsel zwaarder wegen dan die van de pleger, omdat zij bescherming nodig hebben tegen ernstige inbreuken op hun veiligheid en tegen de ondermijning van hun autonomie door de pleger.

Leeropbrengsten

- Moersprudentie
- Morele competenties
- Reflectie op beleid en organisatie

Vraag 3. Wie neemt de beslissing?

Door deze vraag te stellen, bepalen we wie verantwoordelijk is voor welke beslissing.

Ten eerste controleren wij daarmee of wij de verschillende handelingsmogelijkheden ook daadwerkelijk kunnen uitvoeren. Als wij bij vraag 1 zouden hebben geformuleerd dat wij Romy gedwongen plaatsen in een opvang, zou dit suggereren dat wij die bevoegdheid hebben. Hoewel wij die formele bevoegdheid niet hebben, kunnen we daarentegen wel een verzoek indienen bij de rechter. Zo begrenzen wij de handelingsruimte die wij hebben.

Tegelijkertijd maakt deze vraag ook duidelijk dat we wel degelijk een belangrijke verantwoordelijkheid dragen voor deze beslissing. We kunnen de keuze niet afschuiven op andere instanties of ons verschuilen achter protocollen. Wetgeving over de mogelijkheid tot verplichte opname betekent bijvoorbeeld niet automatisch dat dit de juiste optie is. Professionals blijven verantwoordelijk om zorgvuldig af te wegen wat in deze situatie moreel juist is.

Toepassing op een praktijkvoorbeeld

Romy (27) is drugsverslaafd en wordt herhaaldelijk mishandeld door haar partner Gerard (56), maar weigert alle hulp en wil bij hem blijven. Betrokken professionals zien signalen van intieme terreur en vrezen voor Romy's veiligheid. Moeten zij Romy tot een opname dwingen om haar te beschermen, ondanks haar verzet en grote angst hiervoor?

Aanmelding

Bepaal wie betrokken moet worden bij het maken van de keuze

Uitvoering van de beslissing

Oordeelsvorming

Voorbereiding

Vraag 1.
Voor welke keuze staan wij?

Vraag 2.
Welke betrokkenen worden geraakt?

Vraag 3.
Wie neemt de beslissing?

Vraag 4.
Welke informatie hebben wij nodig?

Vraag 5.
Wat zijn de argumenten?

Vraag 6.
Wat is de beslissing?

Vraag 7.
Kunnen wij achter de beslissing staan?

Bij vraag 3 wordt bepaald wie verantwoordelijk is voor het nemen van een beslissing en wat voor type besluit het is. Gaat het bijvoorbeeld om een kernbesluit, een formeel verzoek of een advies?

De vraag wie de beslissing neemt moet altijd beantwoord kunnen worden met 'wij'. Het heeft namelijk alleen zin om keuzemogelijkheden te onderzoeken die wij ook daadwerkelijk kunnen uitvoeren. Ligt een optie buiten onze beslissingsbevoegdheid of bij iemand die niet aanwezig is bij de oordeelsvorming? Dan herformuleren we onze keuzemogelijkheden of betrekken wij degene die de formele bevoegdheid heeft in de oordeelsvorming.

Door het bewust stellen van deze vraag zoeken wij naar de juiste mate van verantwoordelijkheid. Zo voorkomen we dat we ons oververantwoordelijk voelen en denken alle problemen op te kunnen of moeten lossen. Aan de andere kant voorkomt het dat niemand verantwoordelijkheid neemt en er uiteindelijk geen keuze gemaakt wordt.

Leeropbrengsten

- Moersprudentie
- Morele competenties
- Reflectie op beleid en organisatie

Vorige

Volgende

Toekomstscenario
kind- en gezinsbescherming

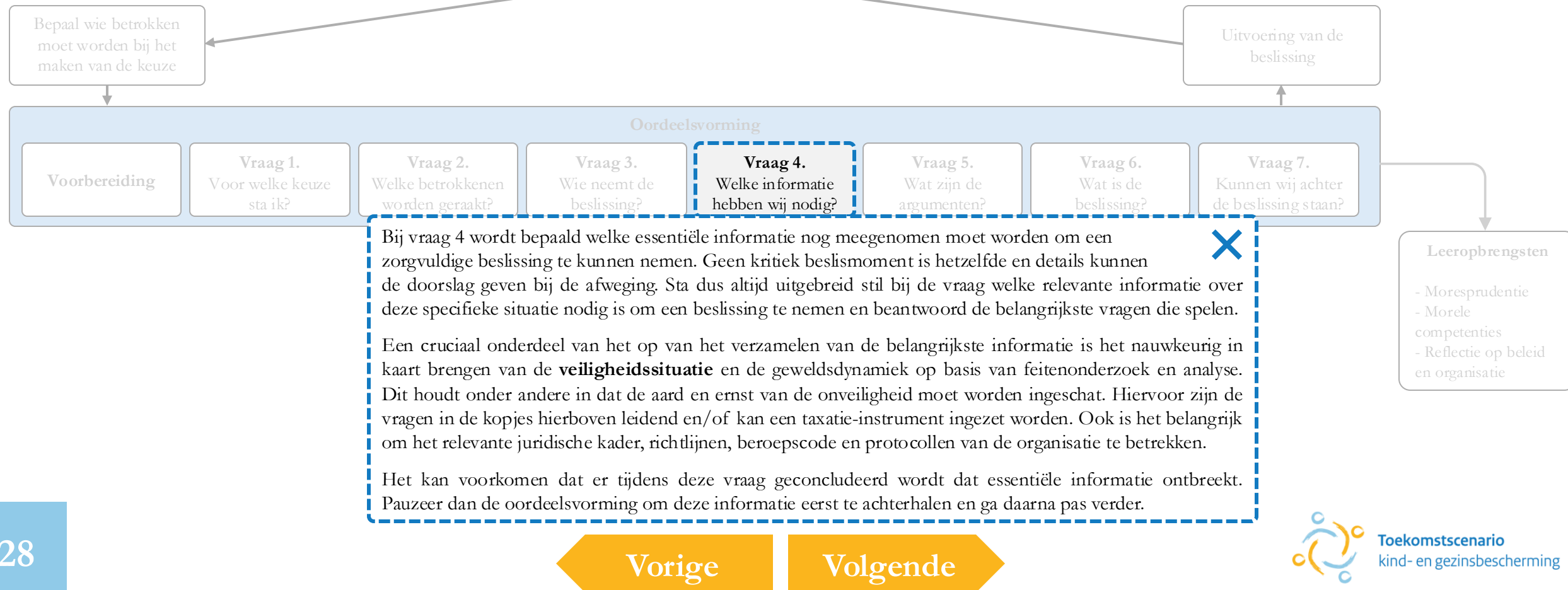
Vraag 4. Welke informatie hebben wij nodig?

Bij deze vraag bepalen wij welke informatie over deze situatie cruciaal is voor het nemen van een zorgvuldige beslissing. De aard en ernst van de onveiligheid staan daarbij centraal. Maar er zijn ook andere belangrijke vragen te stellen. In deze casus worden onder andere de volgende cruciale vragen besproken:

- Hoe groot is de kans op ernstige mishandeling of femicide in de huidige situatie en zijn er effectieve manieren om dat te voorkomen met alleen vrijwillige betrokkenheid?
- Wat zijn de juridische voorwaarden van een gedwongen opname en wat is de kans dat de rechter meegaat in het verzoek?
- Welke redenen heeft Romy om niet gedwongen opgenomen te willen worden en in hoeverre kan zij momenteel autonoom beslissingen maken, gezien haar LVB, afhankelijkheid en angst voor Gerard?
- Welke schade berokkenen wij Romy met een gedwongen opname, zowel nu als op de langere termijn?

Toepassing op een praktijkvoorbeeld

Romy (27) is drugsverslaafd en wordt herhaaldelijk mishandeld door haar partner Gerard (56), maar weigert alle hulp en wil bij hem blijven. Betrokken professionals zien signalen van intieme terreur en vrezen voor Romy's veiligheid. Moeten zij Romy tot een opname dwingen om haar te beschermen, ondanks haar verzet en grote angst hiervoor?

Vraag 5. Wat zijn de argumenten?

Bij vraag 5 worden de belangrijkste argumenten geïnventariseerd voor beide keuzemogelijkheden. Om hierbij te helpen verplaatsen de deelnemers zich in de verschillende betrokkenen die bij vraag 2 zijn benoemd: welk belangrijkste argument zouden zij inbrengen?

Er wordt ook gecontroleerd of zowel de mogelijke schade die niet ingrijpen met zich mee zou kunnen nemen benoemd is, als de schade die ingrijpen teweeg zou kunnen brengen.

A. We blijven inzetten op vrijwillige hulpverlening.

1. Romy wil zelf bepalen hoe zij leeft en waar ze woont.
2. Een opname is voor Romy zeer bedreigend en zal haar, zeker in het begin, verdriet en spanning geven.
3. Romy wil de relatie met Gerard behouden.
4. Gerard wil Romy niet kwijt en hij kan gewelddadig reageren (ook naar anderen).
5. Er is een reële kans dat Romy na een opname weer terugkeert naar Gerard.
6. Een gedwongen opname zet de relatie tussen professionals en Romy ernstig onder druk.
7. Binnen de vrijwillige hulpverlening zijn nog niet alle mogelijkheden benut.

B. We vragen een rechterlijke machtiging aan voor gedwongen opname.

1. Een opname creëert directe veiligheid en doorbreekt acute en ernstige dreiging.
2. Romy kan zichzelf momenteel onvoldoende beschermen tegen Gerard.
3. Er zijn vooralsnog geen effectieve mogelijkheden binnen vrijwillige hulpverlening om Romy voldoende te beschermen.
4. Er kan gestart worden met hulpverlening voor Romy's verslaving, traumaverwerking en het vergroten van haar zelfredzaamheid.
5. Romy's netwerk ervaart rust bij opname.
6. We willen kunnen verantwoorden dat we alles hebben gedaan om escalatie te voorkomen.
7. Het is makkelijker voor ons als professionals.

Toepassing op een praktijkvoorbeeld

Romy (27) is drugsverslaafd en wordt herhaaldelijk mishandeld door haar partner Gerard (56), maar weigert alle hulp en wil bij hem blijven. Betrokken professionals zien signalen van intieme terreur en vrezen voor Romy's veiligheid. Moeten zij Romy tot een opname dwingen om haar te beschermen, ondanks haar verzet en grote angst hiervoor?

ing beslissing

Voorbereiding

Vraag 1.
Voor welke keuze
staan wij?

Vraag 2.
Welke betrokkenen
worden geraakt?

Vraag 3.
Wie neemt de
beslissing?

Vraag 4.
Welke informatie
hebben wij nodig?

Vraag 5.
Wat zijn de
argumenten?

Vraag 6.
Wat is de
beslissing?

Vraag 7.
Kunnen wij achter
de beslissing staan?

Verzamel de belangrijkste argumenten voor beide keuzemogelijkheden. De centrale vraag hierbij is: Wat zijn de redenen om voor optie A te kiezen? En voor optie B? Door voor beide kanten de sterkste argumenten te formuleren, ontstaat er een volledig beeld van wat er bij het vraagstuk op het spel staat. Hiermee wordt voorkomen dat beslissingen eenzijdig belicht worden en wordt er voldoende tegenspraak georganiseerd.

Betrek bij deze vraag altijd nadrukkelijk de betrokkenen die je bij vraag 2 hebt genoemd. Dit zorgt ervoor dat de perspectieven van alle betrokkenen worden meegewogen en niet alleen het persoonlijke perspectief van de professionals.

Wanneer inmenging in de privésfeer overwogen wordt, benoem dan altijd de schade die ingrijpen met zich kan nemen door deze expliciet op te nemen in de argumenten. Anderzijds, als niet ingrijpen een optie is, wat is de schade die daarmee kan ontstaan?

Leeropbrengsten

Moresprudentie
Morele
competenties
Reflectie op beleid
in organisatie

Vraag 6. Wat is de conclusie?

A. Allereerst worden de argumenten gelabeld in B's (beginsel-argument), G's (gevolg-argument), F (feit) en S (smoes). De weging in deze casus is complex, aangezien er beginsel-argumenten aan beide kanten staan.

B. Na analyse van de beginsel-argumenten (zie p. 31) wordt geconcludeerd dat aan de rechterkant beginselen op het spel staan die in de kern geraakt worden (veiligheid en passende hulpverlening). Deze behoren tot de kerntaak van professionals en kunnen in deze situatie onvoldoende geborgd worden via vrijwillige hulp. Aan de andere kant staat één beginsel dat minder zwaar wordt geraakt: Romy's autonomie, hoewel belangrijk, weegt door haar LVB en afhankelijkheid minder zwaar. Omdat de beginselen bij optie B zwaarder wegen wordt hiervoor gekozen.

C. Tot slot wordt gekeken hoe de schade van de keuze zoveel mogelijk te beperken is (zie rechtsonder).

A. We blijven inzetten op vrijwillige hulpverlening.

- B** Romy wil zelf bepalen hoe zij leeft en waar ze woont.
- G** Een opname is voor Romy zeer bedreigend en zal haar, zeker in het begin, verdriet en spanning geven.
- G** Romy wil de relatie met Gerard behouden.
- G** Gerard wil Romy niet kwijt en hij kan gewelddadig reageren (ook naar anderen).
- F** Er is een reële kans dat Romy na een opname weer terugkeert naar Gerard.
- G** Een gedwongen opname zet de relatie tussen professionals en Romy ernstig onder druk.
- F** Binnen de vrijwillige hulpverlening zijn nog niet alle mogelijkheden benut.

B. We vragen een rechterlijke machtiging aan voor gedwongen opname.

- B** Een opname creëert directe veiligheid en doorbreekt acute en ernstige dreiging.
- F** Romy kan zichzelf momenteel onvoldoende beschermen tegen Gerard.
- F** Er zijn vooralsnog geen effectieve mogelijkheden binnen vrijwillige hulpverlening om Romy voldoende te beschermen.
- B** Er kan gestart worden met hulpverlening voor Romy's verslaving, traumaverwerking en het vergroten van haar zelfredzaamheid.
- G** Romy's netwerk ervaart rust bij opname.
- G** We willen kunnen verantwoorden dat we alles hebben gedaan om escalatie te voorkomen.
- S** Het is makkelijker voor ons als professionals.

Toepassing op een praktijkvoorbeeld

Romy (27) is drugsverslaafd en wordt herhaaldelijk mishandeld door haar partner Gerard (56), maar weigert alle hulp en wil bij hem blijven. Betrokken professionals zien signalen van intieme terreur en vrezen voor Romy's veiligheid. Moeten zij Romy tot een opname dwingen om haar te beschermen, ondanks haar verzet en grote angst hiervoor?

ing beslissing

Vraag 6: Stapsgewijs toewerken naar een weloverwogen beslissing

A. Labelen van de argumenten

Beginsel-argumenten: Verwijzen naar een handelingsverplichting voortkomend uit een opeisbaar recht van een betrokkene.

Gevolg-argumenten: Gaan over belangen of wensen, maar scheppen geen verplichtingen en wegen minder zwaar.

Feit: Informatie over de casus. Soms zit er argument verscholen achter een ingebracht feit.

Smoes: Ongeldig argument dat niet mee zou mogen wegen bij de beslissing.

B. Conclusie: Bij de afweging van argumenten in een moreel beraad wegen beginsel-argumenten altijd zwaarder dan gevolg-argumenten. Beginsel-argumenten zijn namelijk gebaseerd op fundamentele rechten van betrokkenen en daaruit vloeiende verplichtingen en zijn daarmee dwingend voor professionals. Pas nadat beginsel-argumenten zorgvuldig zijn gewogen, wordt gekeken hoe gevolg-argumenten kunnen worden meegenomen.

C. Beperken van de schade: Nadat er een beslissing is genomen, moet de potentiële schade van de gekozen handelingsmogelijkheid zoveel mogelijk beperkt worden. Formuleer per argument dat onder deze optie staat zo concreet mogelijk hoe de mogelijke schade voorkomen of beperkt kan worden.

Vraag 6.
Wat is de
beslissing?

Vraag 7.
Kunnen wij achter
de beslissing staan?

C. Beperken van de schade:

- Opname zorgvuldig voorbereiden en een geschikte plek vinden met passend hulpverleningsplan.
- Uitleg aan betrokkenen waarom deze beslissing is genomen en wat zij kunnen verwachten over het verloop v/d opname.
- Romy waar dat wél kan zoveel mogelijk regie blijven geven.
- Maatregelen nemen om escalatie bij Gerard te voorkomen.
- Vroeg starten met voorbereiden op terugkeer en nazorg.

Vraag 6. Wat is de conclusie?

Methodologisch: wat geeft de doorslag?

Omdat beginsel-argumenten betrekking hebben op fundamentele rechten én een directe handelingsverplichting voor professionals impliceren, ligt de focus van de afweging altijd eerst op deze argumenten. In deze casus staan aan beide kanten beginsel-argumenten op het spel, waardoor hoe dan ook sprake is van een ingewikkeld dilemma: welke keuze men ook maakt, ten minste één fundamenteel beginsel wordt geraakt. Hierbij geeft niet **het aantal** beginsel-argumenten de doorslag, maar welke beginselen in deze specifieke situatie het **zwaarst wegen**. Om te bepalen welke beginselen het zwaarst wegen, worden de drie verdiepende vragen toegepast ([zie p. 16](#)): in welke mate het beginsel in de kern wordt geraakt, of het een kernverplichting van de professional betreft, en of er minder ingrijpende manieren zijn om dit beginsel te beschermen.

Analyse beginsel-argumenten optie B: Vragen rechterlijke machtiging gedwongen opname

Bij optie B staan twee beginselen: het veiligheidsbeginsel en het beginsel van passende hulp. In deze casus wordt vooral het veiligheidsbeginsel in de kern geraakt wanneer Romy niet gedwongen opgenomen wordt. Er is een patroon van escalatie in het geweld door Gerard en Romy loopt herhaald ernstig lichamelijk letsel op. Daarbij komt dat professionals van het RVT als kerntaak hebben om te beschermen tegen misbruikend en gewelddadig relationeel gedrag. De inschatting van de aanwezige professionals is bovendien dat er geen reëel alternatief bestaat om Romy te beschermen zonder gedwongen opname: zowel vrijwillige hulp als maatregelen tegen Gerard beschermen Romy gezien de omstandigheden onvoldoende. Daarom worden de beginselen voor optie B in deze situatie als zeer zwaarwegend beoordeeld.

Analyse beginsel-argument optie A: Blijven inzetten op vrijwillige hulpverlening

Bij optie A staat primair het autonomie-beginsel van Romy op het spel. Wanneer dit beginsel wordt geanalyseerd blijkt dat dit beginsel in deze situatie minder zwaar weegt. Romy's autonomie is op dit moment al structureel ondermijnd – zowel intern (vanwege haar licht verstandelijke beperking) als extern (vanwege de dwang en het geweld vanuit Gerard). Hierdoor is het de vraag in hoeverre haar afwijzing van opname en bescherming tegen Gerard een uitdrukking is van een autonome keuze. Daarom is het, in deze specifieke casus, verdedigbaar dat een gedwongen opname op de langere termijn eerder bijdraagt aan het herstellen en vergroten van Romy's autonomie dan het inzetten op vrijwillige hulp waarmee zij momenteel geen reële keuzevrijheid heeft en waarin onveiligheid voortduurt.

Conclusie

Op basis van deze overwegingen komt de groep tot de conclusie dat hun primaire handelingsverplichting ligt bij optie B: het inzetten op een gedwongen opname om de veiligheid te herstellen en duurzaam herstel mogelijk te maken middels hulpverlening tijdens de gedwongen opname.

Toepassing op een praktijkvoorbeeld

Romy (27) is drugsverslaafd en wordt herhaaldelijk mishandeld door haar partner Gerard (56), maar weigert alle hulp en wil bij hem blijven. Betrokken professionals zien signalen van intieme terreur en vrezen voor Romy's veiligheid. Moeten zij Romy tot een opname dwingen om haar te beschermen, ondanks haar verzet en grote angst hiervoor?

ing beslissing

Vraag 7.
en wij achter
issing staan?

Vraag 7. Kunnen wij achter de beslissing staan?

Tot slot wordt bepaald of iedereen die betrokken is bij deze casus achter de genomen beslissing kan staan. Eventuele twijfel of emotionele onrust krijgt bij deze vraag de ruimte.

In deze casus zijn de deelnemers van het moreel beraad vooral opgelucht dat zij op basis van een gezamenlijke analyse tot een eenduidige conclusie zijn gekomen dat een opname noodzakelijk is om Romy te beschermen. Aan de andere kant levert de voorgenomen beslissing ook een buikpijngevoel op bij de professionals die het besluit uit gaan voeren, omdat de gevolgen ingrijpend kunnen zijn voor Romy en andere betrokkenen. Daarom wordt aan het einde van het moreel beraad besloten dat aan zij extra ondersteuning krijgen, door een ervaren collega, de teammanager en een gedragsdeskundige te betrekken bij de vervolgstappen.

Toepassing op een praktijkvoorbeeld

Romy (27) is drugsverslaafd en wordt herhaaldelijk mishandeld door haar partner Gerard (56), maar weigert alle hulp en wil bij hem blijven. Betrokken professionals zien signalen van intieme terreur en vrezen voor Romy's veiligheid. Moeten zij Romy tot een opname dwingen om haar te beschermen, ondanks haar verzet en grote angst hiervoor?

Aanmelding

Bepaal wie betrokken moet worden bij het maken van de keuze

Uitvoering van de beslissing

Oordeelsvorming

Voorbereiding

Vraag 1.
Voor welke keuze staan wij?

Vraag 2.
Welke betrokkenen worden geraakt?

Vraag 3.
Wie neemt de beslissing?

Vraag 4.
Welke informatie hebben wij nodig?

Vraag 5.
Wat zijn de argumenten?

Vraag 6.
Wat is de beslissing?

Vraag 7.
Kunnen wij achter de beslissing staan?

Beoordeel tot slot of jullie gevoelsmatig volledig achter de gekozen handeling kunnen staan. Als dit het geval is, kan overgegaan worden tot de uitvoering van de beslissing. Dit is het moment waarop het proces van oordeelsvorming afgerond wordt.

Als de voorgenomen handeling echter niet goed voelt, is dat een signaal om kritisch te reflecteren. Dit gevoel kan er namelijk op wijzen dat er tijdens het proces iets over het hoofd is gezien. Vraag jezelf in dat geval af:

- Hebben wij belangrijke informatie gemist? Komen alle betrokkenen voldoende tot hun recht in de afweging?
- Zijn alle relevante argumenten genoemd en meegewogen?

Sommige gevoelens – zoals verdriet, twijfel of schuldgevoel – verdwijnen niet hoe zorgvuldig het oordeelsvormingsproces ook is doorlopen. Deze gevoelens horen vaak bij de complexiteit en impact van de situatie. Het kan ook voorkomen dat een beslissing niet goed voelt, omdat de professional weet wat juist is, maar dit niet kan of mag uitvoeren, bijvoorbeeld door gebrek aan middelen of tegenwerking vanuit de organisatie. Dergelijke gevoelens zijn altijd een belangrijk signaal, aangezien deze morele stress kan wijzen op een organisatorisch of institutioneel probleem.

Format voor professionele oordeelsvorming bij kritieke beslismomenten

Casusbeschrijving

Vraag 1. Voor welke keuze staan wij?	
Optie A:	Optie B:
Vraag 2. Wie zijn de betrokkenen?	Vraag 3. Wie neemt de beslissing?
Vraag 4. Welke informatie hebben wij nodig?	
Vraag 5. Wat zijn de argumenten?	
Optie A	Optie B
Vraag 6. Wat is de beslissing?	Vraag 7. Hoe voelt de beslissing?

Literatuurlijst en verantwoording

Verantwoording

Deze module is ontwikkeld door [Governance & Integrity](#) (Teun Willemse en Ruud Meij), in samenwerking met [Civil Care](#). Voor de inhoud is gebruik gemaakt van een archief van 500+ kritieke beslismomenten van professionals werkzaam in het sociaal domein. Deze voorbeelden zijn aangedragen door deelnemers aan trainingen en morele beraden vanuit lokale teams, Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en gecertificeerde instellingen. De uitwerking op p. 3 is mede tot stand gekomen tijdens een ontwikkelweek van Blijvend Veilig Amsterdam.

Voor meer informatie, vragen of feedback kunt u contact opnemen via t.willemse@gi-nederland.com.

Wetten en verdragen

- Raad van Europa. (1950). Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden.
- Verenigde Naties. (1989). Verdrag inzake de rechten van het kind (New York, 20-11-1989).
- Raad van Europa. (2011). Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (Istanbul, 11-05-2011).

Rapporten en beleidsdocumenten

- Adviescommissie Rechtsbescherming en Rechtsstatelijkheid. (2024). Kinderen en ouders met recht goed beschermd: Advies in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming.
- Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW). (2021). Beroepscode voor professionals in sociaal werk.

Boeken en academische publicaties

- Addink, A., Van 't Spijker, C., Mourits, E., & Bergenhenegouwen, H. (2024). Omgaan met dilemma's rond vrijheidsbeperking in open jeugdhulp met verblijf: Een handreiking voor jeugdprofessionals. Nederlands Jeugdinstituut en Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie.
- Buitink, J., Ebskamp, J., & Groothoff, R. (2019). Moresprudentie: Ethiek en beroepscode in het sociaal werk (2e druk). Utrecht: ThiemeMeulenhoff.
- Bolt, L. L. E., Verweij, M. F., & Van Delden, J. J. M. (2003). Ethiek in praktijk (4e druk). Assen: Van Gorcum.
- Bout, H. (2022). Moresprudentie en het morele leren van organisaties.
- De Bree, M., & Veening, E. (2021). Handleiding moreel beraad: Praktische gids voor zorgprofessionals (3e herziene editie). Assen: Uitgeverij Van Gorcum.
- Delnoij, J., Geraedts, F., & Laurier, J. (2006). Morele oordeelsvorming en de integere organisatie. Budel: Damon.
- Hendriks, A., & Vledder, I. (2025). Met liefde heeft het niets te maken: Over het herkennen en stoppen van intieme terreur. Cargo.
- Karssing, E. (2000). Morele competentie in organisaties. Assen: Van Gorcum.
- Lünemann, K. D. (2023). Verschillend perspectief, samen kijken: Over kindermishandeling, geweld in relaties en systeemgerichte bescherming. Hogeschool Utrecht.
- Meij, R. (2023). Social work en morele oordeelsvorming.
- Montfoort, A. van. (2019). Professionele oordeelsvorming in het sociaal domein. Uitgeverij De Viergang.
- Schwartz, M. S. (2017). Business Ethics: An Ethical Decision-Making Approach. Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell.
- Stark, E. (2007). Coercive Control: How Men Entrap Women in Personal Life. Oxford University Press.
- Steenmeijer, J. (2022). Professionele autonomie in sociaal werk: Een model voor verantwoord handelen. Uitgeverij Coutinho.
- Zacka, B. (2017). When the State Meets the Streets: Public Service and Moral Agency. Harvard University Press.